

Istungidokument

A9-0224/2022

28.7.2022

RAPORT

põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus 2020. ja 2021. aastal
(2021/2186(INI))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Juan Fernando López Aguilar

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
VÄHEMUSE ARVAMUS	30
PETITSIOONIKOMISJONI ARVAMUS.....	31
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	42
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS	43

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus 2020. ja 2021. aastal (2021/2186(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut ning eriti selle artiklit 2, milles on sätestatud, et „liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine“,
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut (ELi toimimise leping),
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artikli 2 lõiget 1 ning artikleid 20 ja 21,
- võttes arvesse komisjoni 16. septembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1534 ajakirjanike ja teiste meediatöötajate kaitse, turvalisuse ja võimestamise tagamise kohta Euroopa Liidus¹,
- võttes arvesse komisjoni 9. detsembri 2021. aasta teatist „Kaasavam ja kaitsvam Euroopa: vaenukõne ja vaenukuritegude lisamine ELi kuritegude loetellu“ (COM(2021)0777),
- võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0152),
- võttes arvesse komisjoni 24. juuni 2020. aasta teatist „Ohvrite õigusi käsitlev ELi strateegia (2020–2025)“ (COM(2020)0258),
- võttes arvesse komisjoni 12. novembri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0698),
- võttes arvesse oma 11. märtsi 2021. aasta resolutsiooni Euroopa Liidu kuulutamise kohta LGBTIQ vabaduse alaks²,
- võttes arvesse oma 24. juuni 2021. aasta resolutsiooni seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste olukorra kohta ELis seoses naiste tervisega³,
- võttes arvesse oma 8. juuli 2021. aasta resolutsiooni Ungari Rahvuskogus vastu võetud õiguslikest muudatustest tingitud ELi õiguse ja LGBTIQ kodanike õiguste rikkumise kohta Ungaris⁴,

¹ ELT L 331, 20.9.2021, lk 8.

² ELT C 474, 24.11.2021, lk 140.

³ ELT C 81, 18.2.2022, lk 43.

⁴ ELT C 99, 1.3.2022, lk 218.

- võttes arvesse oma 14. septembri 2021. aasta resolutsiooni LGBTIQ õiguste kohta ELis⁵,
- võttes arvesse oma 7. oktoobri 2020. aasta resolutsiooni ELi demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste mehhanismi loomise kohta⁶,
- võttes arvesse oma 18. detsembri 2019. aasta resolutsiooni LGBTI-inimeste avaliku diskrimineerimise ja nende vastu suunatud vaenukõne, sealhulgas LGBTI-vabade piirkondade kohta⁷,
- võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni Frontexi kontrolli töörühma puudutavaid ettepanekuid, mis esitati komisjoni 14. juuli 2021. aasta aruandes Frontexit puudutava teabekogumisuurimise kohta seoses väidetavate põhiõiguste rikkumistega,
- võttes arvesse Regioonide Komitee 14. oktoobri 2021. aasta arvamust teemal „Võrdõiguslikkuse liit: LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020-2025“⁸,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kongressi päevakajaliste asjade komitee arutelu ja sellele järgnenud aruandeid – 17. mail 2021 avaldatud aruannet „The role of local authorities with regard to the situation and rights of LGBTIQ people in Poland“ (Kohalike omavalitsuste roll seoses LGBTIQ-inimeste olukorra ja õigustega Poolas) ja 17. juunil 2021 avaldatud aruannet „Protecting LGBTI people in the context of rising anti-LGBTI hate speech and discrimination: the role of local and regional authorities“ (LGBTI-inimeste kaitsmine üha suureneva LGBTI-vastase vaenukõne ja diskrimineerimise eest: kohalike ja piirkondlike ametivõimude roll),
- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti aruandeid, eelkõige 2020. ja 2021. aasta aruandeid põhiõiguste olukorra kohta,
- võttes arvesse komisjoni 2. detsembri 2020. aasta teatist „Strateegia põhiõiguste harta kohaldamise tugevdamiseks ELis“ (COM(2020)0711),
- võttes arvesse komisjoni 10. detsembri 2021. aasta aruannet „Põhiõiguste kaitsmine digiajastul – 2021. aasta aruanne ELi põhiõiguste harta kohaldamise kohta“ (COM(2021)0819),
- võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
- võttes arvesse petitsioonikomisjoni arvamust,
- võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit (A9-0224/2022),

A. arvestades, et ELi lepingu artikli 2 kohaselt rajaneb Euroopa Liit sellistel väärtustel

⁵ ELT C 117, 11.3.2022, lk 2.

⁶ ELT C 395, 29.9.2021, lk 2.

⁷ ELT C 255, 29.6.2021, lk 7.

⁸ ELT C 61, 4.2.2022, lk 36.

- nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine; arvestades, et ELi lepingu artiklis 2 toodud väärtuseid peavad kõigis oma poliitikavaldkondades järgima nii ELi institutsioonid kui kõik liikmesriigid; arvestades, et aluslepingute kohaselt on komisjoni kohustus koos Euroopa Parlamendi ja nõukoguga tagada õigusriigi kui ELi ühe alusväärtuse ning ELi õiguse, väärtuste ja põhimõtete austamine ja järgimine;
- B. arvestades, et ELi toimimise lepingu artiklis 151 viidatakse sotsiaalsetele põhiõigustele, nagu need on sätestatud Euroopa sotsiaalhartas; arvestades, et liit ei ole ikka veel ühinenud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, kuigi ELi lepingu artikli 6 lõike 2 kohaselt on ta selleks kohustatud;
- C. arvestades, et 2020. ja 2021. aastal mõjutasid COVID-19 pandeemia vastu võitlemiseks võetud piiravad meetmed paljusid põhiõigusi, nagu liikumise ja kogunemise õigust, õigus era- ja perekonnavalule, sealhulgas õigust isikuandmete kaitsele, ning õigust haridusele, tööle ja sotsiaalkindlustusele; arvestades, et pandeemia süvendas olemasolevaid probleeme ja ebavõrdsust kõigis eluvaldkondades, mõjutades eelkõige haavatavaid rühmi, ning põhjustas rassistlike vahejuhtumite sagenemist;
- D. arvestades, et õigus võrdsele kohtlemisele ja mittediskrimineerimisele on põhiõigus, mis on sätestatud ELi lepingu artiklis 2 ja artikli 3 lõikes 3, ELi toimimise lepingu artiklites 8, 10, 19 ja 157 ning põhiõiguste harta artiklites 21 ja 23;
- E. arvestades, et romade mõiste hõlmab kõiki roma, kaale, manuši, lovari, rissende, bojaši, domari, kaldaari ja sinti päritoluga inimesi ja lapsi; arvestades, et romade uus määratlus hõlmab paremini isegi neid, keda kutsutakse halvustavalt mustlasteks, ilma et neil oleks vastavat etnilist tausta, nagu näiteks egiptlased, aškalid või rändlejad; arvestades, et roma kogukonnad on endiselt üks kõige haavatavamaid ja rõhutumaid rühmi ELis;
- F. arvestades, et tervishoiukriisi kasutati tihti ettekäändena vähemuste, sealhulgas rändajate, rändetaustaga inimeste ja romade ründamiseks, kes juba niigi kannatasid rassilise ja etnilise diskrimineerimise, vihakõne ja vihakuritegude all; arvestades, et roma naised ja lapsed, kes sageli kannatavad mitmekordse või läbipõimunud diskrimineerimise all, kuuluvad liikmesriikides ning ühinevates ja kandidaatriikides kõige ohustatumate rühmade ja üksikisikute hulka, kuna nad peavad toime tulema veelgi suuremate takistustega kui roma mehed ning elavad sageli vaestes, maa- või linnaasulates, mis on tihti mitteametlikud, kus haridus-, töö- ja tervishoiuteenuste kättesaadavus on piiratud, puudub ligipääs kanalisatsioonile ja puhtale joogiveele ning oodatav eluiga on lühem, ja see olukord on COVID-19 pandeemia tõttu veelgi halvenenud;
- G. arvestades, et 20. mail 2022. aastal võttis Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee vastu soovitus vaenukõnega võitlemise kohta, milles esitatakse mittesiduvad juhised selle ilminguga tegelemiseks; arvestades, et äsja loodud vaenukuritegude vastu võitlemise eksperdikomiteele on tehtud ülesandeks koostada 2023. aasta lõpuks Ministrite Komitee soovitus eelnõu vaenukuritegude kohta;
- H. arvestades, et mõnedes liikmesriikides on teatavate vähemusrühmade sihikule võtmine loonud ja ajendanud sarnast tegevust ka mujal, millest annab tunnistust tagasimineks naiste ja LGBTIQ-inimeste õiguste valdkonnas; arvestades, et siinkohal on tegemist

tahtlike strateegiatega, mille eesmärk on nõrgendada ELi põhiõiguste kaitset viisil, nagu on sätestatud ELi lepingu artiklis 2; arvestades, et Euroopa Nõukogu Kohalike ja Piirkondlike Omavalitsuste Kongress on võtnud vastu resolutsiooni, milles tuletatakse meelde kohalike omavalitsuste vastutust LGBTIQ-inimeste õiguste kaitsmisel ning palutakse neil ametisse nimetada võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse kohalik ekspert; arvestades, et Regioonide Komitee on esitanud arvukalt soovitusi kohalike ja piirkondlike omavalitsuste aktiivse rolli kohta LGBTIQ-inimeste diskrimineerimise ennetamisel ja selle eest kaitsmisel;

- I. arvestades, et COVID-19 liikumispiirangute ajal puutusid LGBTIQ-inimesed, eelkõige noored, kokku keskmisest sagedamini koduvägivalla ja soolise vägivallaga, mis tulenes LGBTIQ-inimeste diskrimineerimisest; arvestades, et LGBTIQ-inimesed on haavatavamad kodutuse suhtes, ning seda olukorda tugevdasid veelgi COVID-19 liikumispiirangud;
- J. arvestades, et meediavabadus on toimiva demokraatia ja õigusriigi üks tugisambaid ja tagatise; arvestades, et meediavabadus, mitmekesisus ja sõltumatus ning ajakirjanike turvalisus on väljendus- ja teabevabaduse õiguse äärmiselt olulised osad ning ELi ja selle liikmesriikide demokraatliku toimimise seisukohast väga tähtsad; arvestades, et riigiasutused peaksid vastu võtma õigusliku ja reguleeriva raamistiku, mis soodustab vaba, sõltumatu ja mitmekesise meedia arengut; arvestades, et mõnedes liikmesriikides esineb järjest enam ajakirjanike, eriti uurivate ajakirjanike internetis ahistamist, ähvardamist ja nende vastu suunatud hagsid, mille taga on silmapaistvad poliitikud ja avaliku elu tegelased, sealhulgas valitsuse liikmed; arvestades, et kõigis liikmesriikides on antud teada poliitilisest sekkumisest meediasse; arvestades, et ajakirjanikel on endiselt takistusi juurdepääsul avalikule teabele ja dokumentidele;
- K. arvestades, et ajakirjanike kriminaliseerimine nende töö tõttu on eriti tõsine probleem; arvestades, et ajakirjanikke ei tohiks laimu eest vangistada ega vanglakaristusega ähvardada; arvestades, et liikmesriigid ei tohiks meedia sisuga seotud õigusrikkumiste puhul rakendada kriminaalkaristusi, välja arvatud juhul, kui on tõsiselt rikutud muid põhiõigusi, ning nad peaksid tagama, et selliseid karistusi ei kohaldataks ajakirjanike suhtes diskrimineerivalt ega meelevaldselt;
- L. arvestades, et ilmsiks tuli asjaolu, et mitmed riigid, sealhulgas ELi liikmesriigid, on kasutanud Pegasus jälgimishukvara ajakirjanike, poliitikute ja muude osalejate suhtes, on äärmiselt murettekitav ning näib kinnitavat jälgimistehnoloogia väärkasutamise ohtu inimõiguste ja demokraatia õõnestamisele;
- M. arvestades, et rikkumisest teatamine on väljendusvabaduse põhiaspekt ning sellel on oluline roll väärtegade avastamisel ja nendest teatamisel ning demokraatliku vastutuse ja läbipaistvuse tugevdamisel; arvestades, et rikkumisest teatamine on peamine teabeallikas organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses ning avaliku ja erasektori korruptsioonijuhtumite uurimisel, tuvastamisel ja avalikustamisel; arvestades, et rikkumisest teatajate piisav kaitse ELi, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil, samuti rikkumisest teatajate olulise rolli tunnustamine ühiskonnas, on selle tõhususe tagamise eeltingimused;
- N. arvestades, et mõned liikmesriigid ei ole veel rakendanud kõiki audiovisuaalmeedia

teenuste direktiivi⁹ nõudeid, eelkõige neid, mis puudutavad riiklikku meediaturgu reguleerivate asutuste sõltumatust;

- O. arvestades, et 24. juunil 2021. aastal võttis parlament vastu laiahaardelise resolutsiooni seksuaal- ja reproduktiivtervise ja seonduvate õiguste kohta, tehes sellega liikmesriikidele teatavaks oma visiooni antud teemal; arvestades, et resolutsioonis tunnistatakse puudujääke, kiidetakse heaks saavutatud edu ja esitatakse arvukalt ettepanekuid, et kõigile oleks tagatud juurdepääs menstruatsioonitoodetele, igakülgele seksuaalharidusele, kaasaegsetele rasestumisvastastele vahenditele kui strateegiale, mis käsitleb soolist võrdõiguslikkust, ohutule ja seaduslikule reproduktiivtervishoiule, viljakusravile ning emaduse, raseduse ja sünnitusega seotud hooldusele;
- P. arvestades, et ELi Põhiõiguste Ameti uuring naistevastase vägivalla kohta näitab, et ohvrid teatavad politseile kõige raskematest lähisuhtevägivalla juhtumitest vaid 14 % juhtudest ning et kaks kolmandikku naisohvritest ei teata pidevalt ametiasutustele, kas siis hirmu või ohvrite õiguseid puudutavate teadmiste puudumise tõttu või üldisest veendumusest, et lähisuhtevägivald on eraasi, mida ei tohiks avalikustada;
- Q. arvestades, et sooline vägivald on põhiliste inimõiguste raske rikkumine ja tõsine takistus soolise võrdõiguslikkuse saavutamisele ühiskonnas; arvestades, et naised ja lapsed mõjutavad sooline vägivald, sealhulgas seksuaalvägivald, ahistamine ning naissuguelundite moonutamine, samuti koduvägivald ja lähisuhtevägivald ebaproportsionaalselt tugevasti; arvestades, et neid vägivallaakte võidakse toime panna nii avalikkuses kui ka eraelus;
- R. arvestades, et sooline kübervägivald on sagenemas ja iga viies naine vanuses 18–29 aastat on teatanud internetis toimunud seksuaalsest ahistamisest Euroopa Liidus; arvestades, et digitaalne avalik ruum peab olema turvaline keskkond kõigile, sealhulgas naistele ja tütarlastele; kordab, et veebikeskkonnas ei tohi olla karistamatust; arvestades, et Euroopa Parlament on kahes enda seadusandlikus algatusraportis kutsunud komisjoni üles esitama ettepanekuid soolise vägivalla ja kübervägivalla vastu võitlemise kohta ning soolise vägivalla lisamise kohta uue kuriteoliigina, millele on osutatud ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1;
- S. arvestades, et paljudes liikmesriikides on COVID-19 pandeemia aegseid liikumispiiranguid ja sotsiaalse distantseerumise meetmeid seostatud lähisuhtevägivalla, psühholoogilise vägivalla ning sunniviisilise kontrolli ja kübervägivalla juhtumite levimuse ja intensiivsuse hüppelise suurenemisega ning koduvägivalla ohvrite teatatud hädaabikõnede arv 60 % suurenemisega; arvestades, et nõue jääda koju ja soovägivalla nn varipandeemia murettekitav tõus raskendasid naiste ja laste juurdepääsu tõhusale kaitsele, tugiteenustele ja õigusemõistmisele ning näitasid, et toetusvahendid ja -struktuurid olid ebapiisavad ning et ohvritel oli piiratud juurdepääs tugiteenustele, jättes paljud neist ilma piisava ja õigeaegse kaitseta; arvestades, et liikmesriigid peaksid jagama parimaid tavasid konkreetsete meetmete kohta, et pakkuda ohvritele õigeaegset ja kättesaadavat abi, käivitades sealhulgas hädaolukorra sõnumisüsteeme või luues kontaktpunkte, et abi saaks küsida apteekides ja suurkauplustes; arvestades, et

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta, ELT L 95, 15.4.2010, lk 1.

hoolimata ilmingu sagedusest annavad naistevastasest lähisuhtevägivallast ELis erinevatel põhjustel teada vähesed ohvrid ja nende pered, sõbrad, tuttavad ja naabrid, seda eelkõige COVID-19 pandeemia ajal; arvestades, et märkimisväärselt on puudu laiaulatuslikest võrreldavatest ja sugude järgi jaotatud andmetest, mistõttu on keeruline hinnata kriisi mõju;

- T. arvestades, et ELi liikmesriikides rikutakse jätkuvalt laste õigusi vägivalla, väärkohtlemise, ärakasutamise, vaesuse, sotsiaalse tõrjutuse ning ka usutunnistuse, puude, soo, seksuaalse identiteedi, vanuse, etnilise päritolu ning rände- ja elaniku staatuse alusel diskrimineerimise kaudu; arvestades, et peaaegu 25 % alla 18-aastastest lastest on vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus; arvestades, et vaesus jätab lapsed ilma haridusvõimalustest, lapsehoiust, tervishoiuteenustest, piisavast toidust ja eluasemest, peretoest ja isegi kaitsest vägivalla eest ning sellel võib olla väga pikaajaline mõju; arvestades, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet on juhtinud tähelepanu sellele, et laste vaesuse vastu võitlemine kuulub ka põhiõiguste ja juriidiliste kohustuste valdkondadesse; arvestades, et laste õiguste edendamine on ELi poliitika ja põhiõiguste harta selge eesmärk, millest viimase kohaselt kõigis ELi tegevustes seada esikohale lapse huvid;
- U. arvestades, et COVID-19 pandeemia pani enneolematu koormuse lastele ja peredele kogu ELis, eriti neile, kes olid juba majanduslikult või sotsiaalselt ebasoodsas olukorras; arvestades, et ebasoodsa sotsiaal-majandusliku taustaga lastel pole tihti vajalikke IT-seadmeid, juurdepääsu internetile ning sobivat tööruum ja -tingimusi, mis süvendas pandeemia ajal olemasolevat õpialast ebavõrdsust; arvestades, et COVID-19 pandeemia ning sellega võitlemiseks võetud meetmed on suurendanud oht, et lapsed puutuvad kokku vägivallaga, sealhulgas tehnoloogia kaudu võimalikuks saanud laste seksuaalse ärakasutamise ja väärkohtlemisega; arvestades, et ehkki esitatud on vähem laste varjupaigataotlusi, on laste vastuvõtutingimused jäänud mitmes liikmesriigis ebapiisavale tasemele;
- V. arvestades, et harta artikli 47 kohaselt nõuab põhiõigus tõhusale õiguskaitselahendile juurdepääsu sõltumatule kohtule; arvestades, et kohtusüsteemi poliitiline mõjutamine või kontroll ning samalaadsed takistused üksikkohtunike sõltumatusele on korduvalt viinud selleni, et kohtusüsteem ei suuda täita oma rolli valitsuse täidesaatva ja seadusandliku haru meelevaldse võimukasutamise sõltumatu kontrollijana; arvestades, et tõhus, sõltumatu ja erapooletu kohtusüsteem on oluline selleks, et tagada õigusriigi toimimine ning kodanike põhiõiguste ja kodanikuvabaduste kaitsmine ELis;
- W. arvestades, et COVID-19 pandeemia näitas, et eelvangistuses kinni peetud isikute olukorda ei ole suudetud lahendada; arvestades, et liikmesriigiti oli COVID-19 pandeemia ajal eelvangistuse kasutamise praktika erinev, mitmes liikmesriigis pikendasid viivitused kohtuistungitel ja uurimistel eelvangistuses kinnipidamise aega; arvestades, et isikud, kellelt on võetud vabadus, olid COVID-19 puhangu suhtes haavatavamad kui üldine elanikkond, kuna nad on elanud pikka aega piiratud tingimustes; arvestades, et kohtute sulgemine ja/või viivitused kohtuistungitel ja uurimistel põhjustasid kahtlusaluste hulgas segadust ja ebakindlust, eriti kinnipeetavate hulgas, kellel oli vähe või üldse mitte teavet selle kohta, millal nende kohtuprotsess toimub ja kui kaua neid veel kinni peetakse;

- X. arvestades, et rahvusvahelises õiguses kinnitatakse, et isikut ei saa kinni pidada üksnes varjupaigataotlemise tõttu; arvestades, et seetõttu tuleb kinnipidamist kasutada üksnes viimase abinõuna ja üksnes põhjendatud eesmärgil; arvestades, et nii de jure kui ka de facto kodakondsuseta isikute puhul tähendab nende õigusliku seisundi või dokumentide puudumine, et neid võidakse kinni pidada määramata ajaks, mis on rahvusvahelise õiguse kohaselt ebaseaduslik;
- Y. arvestades, et ohvrite õigusi käsitleva ELi strateegia (2020–2025) peab endast kujutama tegevusraamistikku õigusliku ja sotsiaalse karistamatuse vältimiseks, suurendades kõigi ELi kodanike julgeolekut ja nende põhiõiguste kaitset;
- Z. arvestades, et elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse on kliimamuutustele vastupanuvõimelise arengu jaoks äärmiselt oluline, ning et aastaid 2021–2030 on nimetatud ÜRO ökosüsteemide taastamise aastakümneks; arvestades, et komisjon on andnud teada, et äärmiselt oluliste keskkonnakaitset puudutavate seadusandlike algatuste, sealhulgas suure looduse taastamise seaduse vastuvõtmine tuli mitme kuu võrra edasi lükata; arvestades, et Euroopa rohelepe eesmärk on kaitsta, säilitada ja suurendada ELi looduskapitali ning kaitsta oma kodanike tervist ja heaolu keskkonnaga seotud ohtude ja mõju eest. arvestades, et mitmel ette pandud seadusandlikul algatusel on positiivne mõju keskkonnakaitse tasemele, mis on kooskõlas harta artikliga 37;

Õigusriigi põhimõtte ja põhiõigused

1. rõhutab tõsiasja, et õigusriik on demokraatia nurgakivi, säilitab võimude lahususe, tagab vastutuse, aitab suurendada usaldust avaliku sektori institutsioonide vastu ning garanteerib seaduslikkuse, õiguskindluse, täidesaatva võimu omavolilise olemuse keelatus, kohtusüsteemi sõltumatuse, erapooletuse ja seaduse ees võrdsuse põhimõtete järgimise; rõhutab, et õigusriigi põhimõtte ja eelkõige kohtusüsteemi sõltumatus on kodanike põhiõiguste kasutamiseks ja vabaduseks otsustava tähtsusega;
2. kordab, et õigusriik, meediavabadus ja mitmekesisus ning tõhus korruptsioonivastane võitlus on meie ühiskonna alus ja ELi põhiväärtused, mis mõjutavad kõiki põhiõiguseid; märgib siiski kahetsusega, et mõnes liikmesriigis rikutakse neid põhimõtteid pidevalt ning see ohustab tõsiselt ELi vahendite õiglast, seaduslikku ja erapooletut jaotamist;
3. on seisukohal, et õigusriik on tihedalt seotud demokraatia ja põhiõiguste austamisega, ning rõhutab, et nende väärtuste halvenemine kujutab endast rünnakut liidu sammaste vastu, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingus; kordab oma arvukaid üleskutseid laiendada komisjoni iga-aastase õigusriigi olukorda käsitleva aruande kohaldamisala nii, et see hõlmaks kõiki ELi lepingu artikli 2 väärtusi, et pakkuda terviklikku ülevaadet olukorrast kõigis liikmesriikides; kutsub komisjoni üles kasutama kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, sealhulgas õigusriigi tingimuslikkuse mehhanismi raames ette nähtud menetlust, et tegeleda õigusriigi põhimõtete, demokraatia ja põhiõiguste rikkumistega;
4. mõistab teravalt hukka õigusriigi põhimõtete raske rikkumise mõnedes liikmesriikides, mis ohustab tõsiselt põhiõigusi ja -vabadusi; on arvamusel, et mõned neist rikkumistest on olemuselt süsteemsed; rõhutab seost halvenevate õigusriigi standardite ning põhiõiguste rikkumiste vahel, näiteks kohtuvõimu poolt toime pandud rikkumised, rünnakud ajakirjanike ja vaba meedia vastu, sealhulgas ülemäärase jõu kasutamine

õiguskaitseasutuste poolt meeleavalduste ajal ja ELi piiridel, tagatiste ja nõuetekohase menetluse puudumine kinnipeetavatele, poliitiliste jõudude poolt vihkamisele õhutamine, ametivõimude suuremad volitused teostada massilist jälgimist ja laiaulatuslikku andmepüüki ning piirangud, mis on kehtestatud kodanikuühiskonna organisatsioonidele, mis saavad välisrahastust või mis põhinevad nende usulisel kuuluvusel; mõistab lisaks hukka mõne liikmesriigi valitsuse jõupingutused nõrgestada võimude lahusust ja kohtuasutuste sõltumatust; väljendab sügavat muret eelkõige otsuste pärast, mis seavad kahtluse alla Euroopa õiguse ülimuslikkuse, ja kutsub komisjoni üles kasutama kõiki kättesaadavaid vahendeid selliste rünnakute vastu meetmete võtmiseks;

5. rõhutab, et vastavalt ELi lepingu artiklile 2 on EL õigusriigi põhimõttel rajanev liit ning et ELi õiguse jõustamine on ülioluline, et tagada kodanikele tegelik võimalus kasutada oma põhiõiguseid; peab sellega seoses kahetsusväärseks, et komisjon on oma jõustamisvahendeid vähem kasutanud, eelkõige algatanud järjest vähem menetlusi; märgib, et seetõttu peavad kodanikud oma põhiõiguste kasutamiseks pöörduma üha enam kohtumenetluste poole; kutsub komisjoni üles seda menetlust toetama, luues spetsiaalse fondi hartast tulenevate õigustega seotud hagide strateegiliseks kohtuvaidluseks antava rahalise abi jaoks;
6. rõhutab, et hoolimata oma arvukatest resolutsioonidest ja raportitest ning hoolimata mitmest Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu 2020. ja 2021. aasta rikkumismenetlusest ja otsusest on õigusriigi olukord Euroopa Liidus endiselt langustrendis; peab kahetsusväärseks, et komisjon ei suuda nõuetekohaselt reageerida Euroopa Parlamendi arvukatele mureavaldustele demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste kohta mitmes liikmesriigis; rõhutab vajadust igakülgset jälgida ja jõustada kõigi ELi lepingu artikli 2 väärtuste järgimist; palub komisjonil lisada igakülgne jälgimine iga-aastasessse demokraatiat, õigusriiki ja põhiõiguseid puudutavasse aruandesse, mis on osa ELi demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste mehhanismist;
7. rõhutab, et kohtuotsused on vaja täide viia nii riiklikul kui ka ELi tasandil, ning mõistab hukka Euroopa Liidu Kohtu ja liikmesriikide kohtuotsuste täitmata jätmise asjaomaste avalike asutuste poolt; rõhutab, et kooskõlas ELi aluslepingutega tuleb Euroopa Liidu Kohtu otsuseid rakendada õigeaegselt ja ilma viivitusteta, eelkõige neid, mille eesmärk on ennetada diskrimineerimist soo, rassi, nahavärvi, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu;
8. kordab, et korruptsioon kujutab suurt ohtu demokraatiale, õigusriigile ja kõigi kodanike õiglasele kohtlemisele; rõhutab korruptsiooni ja põhiõiguste rikkumise vahelist seost mitmes valdkonnas, nagu kohtusüsteemi sõltumatus, meediavabadus ning ajakirjanike ja rikkumisest teatajate väljendusvabadus, kinnipidamisasutused, juurdepääs sotsiaalsetele õigustele ja inimkaubandus; kutsub ELi institutsioone ja liikmesriike üles kindlalt korruptsiooni vastu võitlema ning välja töötama tõhusaid vahendeid korruptsiooni ennetamiseks, selle vastu võitlemiseks ja selle eest karistamiseks ning pettuse vastu võitlemiseks, samuti jälgima korrapäraselt avalike vahendite kasutamist; palub komisjonil viivitamata uuesti alustada iga-aastast korruptsioonivastast järelevalvet ja aruandlust kõigi liikmesriikide ja ELi institutsioonide kohta;

9. rõhutab, et tegevusetus ja leebe suhtumine oligarhelistesse struktuuridesse ja õigusriigi põhimõtete süsteemsesse rikkumisse nõrgestavad kogu Euroopa Liitu ja vähendavad liidu kodanike usaldust; rõhutab vajadust tagada, et maksumaksjate raha ei satuks kunagi nende kätte, kes õonestavad ELi ühiseid väärtusi;
10. rõhutab tõsiasja, et hädaabimeetmed, mis tõid kaasa võimude koondumise ning põhiõiguste kitsenemise, on suurendanud korruptsiooniohtu; kutsub liikmesriike üles suurendama jõupingutusi, et tagada asjakohaste õigusaktide ja institutsiooniliste raamistike tulemuslik rakendamine praktikas korruptsiooni vastu võitlemiseks ning et valitsused tegutseksid läbipaistvalt ja vastutustundlikult; kutsub sellega seoses liikmesriike üles järgima tähelepanelikult Euroopa Nõukogu riikide korruptsioonivastase ühenduse (GRECO) poolt 2020. aastal välja antud suuniseid, et ennetada korruptsiooniohtu pandeemia kontekstis;
11. peab kahetsusväärseks tõsiasja, et mõnedes liikmesriikides esinevad struktuuriprobleemid seoses kohtuvõimu iseseisvusega ning menetlusteenistuse sõltumatusena õonestavad kodanike ligipääsu õigusele ja mõjutavad negatiivselt nende õigusi ja vabadusi; tuletab meelde õigusriigi põhimõtete puudujääke ühes liikmesriigis, mis mõjutavad liitu tervikuna ning mõjutavad kõigi ELi inimeste õigusi; kutsub liikmesriike ja ELi institutsioone üles kaitsma kohtunikke ja prokuröre poliitiliste rünnakute mistahes püüdluste eest avaldada survet ja seeläbi kahjustada nende tööd;
12. rõhutab, et harta artikli 47 kohaselt eeldab põhiõigus tõhusale õiguskaitsevahendile võimalust pöörduda sõltumatu kohtu poole; toonitab suurenevaid väljakutseid, mida tekitavad riiklikud konstitutsioonikohtud ja mõned poliitikud; nõuab, et liikmesriigid järgiksid täielikult liidu ja rahvusvahelist õigust ning Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid, sealhulgas kohtute sõltumatusena seotud otsuseid; mõistab hukka mitme liikmesriigi, sealhulgas Poola ja Ungari suutmatuse täita arvukaid EL õigusakte ja Euroopa Kohtu otsuseid; kutsub liikmesriike üles austama Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu olulist rolli ning täitma nende otsuseid;
13. mõistab veel kord hukka Poola valitsuse suhtes kriitiliste kohtunike kohtu alla andmise ja tagakiusamise; kutsub Poola valitsust üles põhjalikult reformima kohtunike distsiplinaarsüsteemi, võttes aluseks Euroopa Liidu Kohtu otsused, ning seadma uuesti ametisse kõik kohtunikud, kes eemaldati ametist ülemkohtu mittelegitiimsel distsiplinaarkolleegiumi poolt, sealhulgas need kohtunikud, kellel takistatakse jätkuvalt kohtunikuna töötamist, ehkki nad on enda töölt eemaldamise kolleegiumi poolt edukalt kohtus apelleerinud; kutsub Poola ametivõime üles täitma Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid, mis puudutavad mittelegitiimsel konstitutsioonikohtu ja ülemkohtu distsiplinaarkolleegiumi koosseisu ja töökorraldust, et viia need vastavusse kohtusüsteemi sõltumatuse nõuetega, mida Poola on kohustunud järgima;
14. väljendab heameelt rikkumismenetluste üle, mille komisjon algatas Ungari ja Poola vastu osana 2021. aasta juuli rikkumispaketist, milles käsitletakse LGBTIQ-inimeste inimõiguste austamist ja ELi õiguse rikkumisi, mis oli esimene kord, kui komisjon algatas rikkumismenetluste just nende õiguste kaitsmiseks; võtab teadmiseks komisjoni põhjendatud arvamuse Ungari valitsusele LGBTIQ-vastase seaduse ja valitsuse vastuse kohta ning kutsub komisjoni üles rikkumise suhtes meetmeid võtma, andes juhtumi

Euroopa Liidu Kohtusse; võtab teadmiseks Budapesti kõrgema kohtu otsuse, millega tühistati kohustus trükkida Ungaris lasteraamatutesse vastutuse välistamise klausel, ning kutsub komisjoni üles jälgima juhtumi arengut, et hinnata järgmisi vajalikke samme seoses selle rikkumisega; on mures Poola LGBT-vabade tsoonide suhtes algatatud rikkumismenetluste järelmeetmete puudumise ja Poola ametiasutuste vahelise lojaalse koostöö puudumise pärast ning kutsub komisjoni üles saatma Poola valitsusele põhjendatud arvamuse;

15. märgib, et 2021. aasta oktoobris algatas parlament ELi toimimise lepingu artikli 265 kohaselt Euroopa Kohtus hagi komisjoni vastu viimase suutmatuse tõttu tegutseda ja kohaldada õigusriigi tingimuslikkuse määrust¹⁰, mida oli taotlenud 2021. aastal kahes resolutsioonis, ning võttis selle ette pärast seda, kui komisjon oli esitanud mitterahuldavaid vastuseid ning tegutsemisega viivitanud; peab kahetsusväärseks, et 2021. aasta lõpuks ei olnud komisjon veel vastanud parlamendi üleskutsele käivitada määruse artikli 6 lõige 1 ning oli esitanud teabepalve vaid Ungarile ja Poolale;
16. kordab oma seisukohta õigusriigi tingimuslikkuse määruse suhtes, mis jõustus 1. jaanuaril 2021 ja on tervikuna vahetult kohaldatav Euroopa Liidus ja kõikides selle liikmesriikides kõigi ELi eelarve vahendite suhtes, sealhulgas samast ajast alates taasterahastu „NextGenerationEU“ 800 miljardi euro suuruse ajutise taaste- ja vastupidavusraha kaudu eraldatud vahendite suhtes; tuletab meelde, et õigusriigi tingimuslikkuse määrukses on selgelt määratletud õigusriik, mida tuleb mõista seoses teiste liidu väärtustega, kaasa arvatud põhiõigused ja diskrimineerimiskeeld; on arvamusel, et riiklikult toetatav vähemuste diskrimineerimine mõjutab otseselt projekte, millele liikmesriigid otsustavad ELi raha kulutada, ja mõjutab seetõttu otseselt liidu finantshuvide kaitset; kutsub komisjoni üles algatama viivitamata õigusriigi tingimuslikkuse määruse artikli 6 lõikes 1 ette nähtud menetluse;
17. tuletab meelde, et parlamendi algatusele luua ELi demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste mehhanism, mida hakataks reguleerima parlamendi, komisjoni ja nõukogu institutsioonidevahelise kokkuleppega, ei ole seni piisavalt reageeritud; kutsub komisjoni ja nõukogu üles viivitamata alustama parlamendiga läbirääkimisi institutsioonidevahelise kokkuleppe üle vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 295;
18. tunnistab kodanikuühiskonna organisatsioonide olulist rolli ELi lepingu artiklis 2 ja põhiõiguste hartas sätestatud ELi väärtuste edendamisel ja kaitsmisel; rõhutab nende olulist panust õigusriigi põhimõtete ülalhoidmisesse liikmesriikides, andes hääle haavatavatele ja tõrjutud inimestele ning tagades juurdepääsu olulistele sotsiaalteenustele; tunnistab, et terve kodanikuühiskonna tegutsemisruum on demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste eeltingimus; rõhutab, et liit peaks seetõttu pühenduma kodanikuühiskonna tegutsemisruumi säilitamisele ja edendamisele kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil, sealhulgas seda puudutava sihtotstarbelise strateegia vastuvõtmise kaudu;
19. peab tervitatavaks tõhusa, sõltumatu ja täielikult toimiva Euroopa Prokuratuuri kiiret loomist, et tugevdada pettusevastast võitlust Euroopa Liidus; rõhutab, kui tähtis on toetada ja tugevdada ELi institutsioonide, liikmesriikide, Euroopa Pettustevastase Ameti

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2092, mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks, ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 1.

ja Euroopa Prokuratuuri vahelist koostööd;

20. tuletab meelde, et COVID-19 pandeemia tõi eelkõige varajases etapis kogu liidus kaasa tõsiseid liikumisvabaduse ja töövabaduse rikkumisi ning töö- ja elutingimuste halvenemist, sealhulgas hooajaliste ja piiriüleste töötajate jaoks; kutsub liikmesriike üles tagama, et pandeemiast tulenevad põhiõiguste piirangud kaotatakse niipea, kui rahvatervise olukord seda võimaldab, ning et kõik õigused ja vabadused taastatakse täielikult;
21. tõstab esile õigusriigi tagasimineku paljudes liikmesriikides eri ajavahemikel ja eri võimutasandite poolt, alates täidesaatvast tasandist selliste menetluste kaudu nagu seaduste kiirmenetlused riigi hädaolukordade ajal kuni kohaliku tasandini, näiteks ulatuslik kuritarvitamine politseiasutuste poolt; tuletab meelde, et kaalutusõiguse kasutamist peaks kontrollima kohtulik või muu sõltumatu läbivaatamine ning et olemasolevad õiguskaitsevahendid peaksid eelkõige kuritarvitamise jaoks olema selged ja kergesti kättesaadavad, sealhulgas peaks olema juurdepääs ombudsmanile või muule hagita menetluse vormile; kutsub liikmesriike üles looma mehhanisme kaalutusõiguse kuritarvitamise ennetamiseks, korrigeerimiseks ja selle eest karistamiseks ning põhjendama oma otsuseid piisavalt, eriti kui need mõjutavad üksikisikute õigusi;
22. on mures selle pärast, et COVID-19 pandeemial ja sellele järgnenud reageerimisel on olnud enneolematu mõju kohtute toimimisele ja võimalusele kasutada kaitseõigusi, kuna advokaatide võimalus oma klientidega konsulteerida oli väga piiratud; rõhutab tõsiasja, et juurdepääs politseijaoskondadele ja kohtutele oli väga piiratud ning paljud kohtuistungid lükati edasi või viidi läbi veebis; rõhutab, et need meetmed avaldasid tõsist mõju vahistatud, kohtu alla antud või kinni peetud isikute suutlikkusele kasutada oma õigust õiglasele kohtulikule arutamisele;
23. rõhutab, et COVID-19 pandeemia ei vabasta õiguskaitseasutusi kohustusest hoolikalt tasakaalustada kaalul olevaid huve ja kasutada oma volitusi viisil, mis on kooskõlas nende inimõigustealaste kohustustega; tuletab meelde, et olukordades, kus on toime pandud politseitöö ja jõu kasutamisega seotud inimõiguste rikkumisi, peavad liikmesriigid viima läbi kiired, põhjalikud, tõhusad ja sõltumatud uurimised ning tagama, et kõik vastutavad isikud võetakse õiglase kohtumõistmise eest vastutusele;
24. väljendab muret COVID-19 kriisi mõju pärast kinnipeetavatele inimestele; rõhutab, et mõned liikmesriigid võtsid meetmeid kinnipeetavate arvu vähendamiseks, kuid sageli ainult ajutiselt; rõhutab tõsiasja, et EL seisab silmitsi pikaajalise kriisiga vanglate ülerahvastatuses, mis on peamiselt tingitud kohtueelse kinnipidamise ülemäärasest kasutamisest¹¹; on mures eelvangistuses viibivate inimeste vaimse tervise probleemide suurenemise pärast; tuletab meelde, et õiguslikult süütute isikute eelvangistuses hoidmine on vastuvõetav üksnes erandliku viimase meetme abinõuna ning kutsub liikmesriike üles piirama eelvangistusele toetumist ning uurima selle jaoks alternatiive; rõhutab vajadust kehtestada eelvangistusele ELi standardid, mille kohaselt tuleks eelvangistuse kasutamisele kehtestada minimaalne vajalik karistus, et jätta välja väärtegade toimepanijad; on arvamusel, et isikuid ei tohiks kohtuistungil ootamise ajal hoida vanglas seaduslikust ajast kauem ning et asjad tuleb kohtus arutlusele võtta

¹¹ Fair Trials, „Europe: Increase in pre-trial detention rates erodes rule of law“ (Euroopa: sagenenud eelvangistuse kasutamine õõnestab õigusriiki), 28. aprill 2021.

mõistliku aja jooksul; kutsub komisjoni üles tegema ettepanekut vangla- ja kinnipidamistingimuste miinimumstandardite kohta ELis;

Õigus võrdsele kohtlemisele

25. rõhutab murega, et endiselt kasutatakse tavaid, millega diskrimineeritakse soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puude, vanuse, seksuaalse sättumuse või sooidentiteedi tõttu; kutsub komisjoni üles edendama avalikku poliitikat, mille eesmärk on selline diskrimineerimine kõrvaldada ning tagada, et nõukogu raamotsus 2008/913/JSK rassismi ja ksenofoobiaga võitlemise kohta¹² rakendatakse korrektselt ja täielikult; usub, et komisjon peaks algatama rikkumismenetlusi nende liikmesriikide suhtes, kes seda ei tee;
26. toonitab, et vastavalt Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti iga-aastastele aruannetele põhiõiguste kohta on paljude liikmesriikide praktika, poliitika ja seadused diskrimineerivad; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et diskrimineerimisvastaseid õigusakte rakendatakse ja täidetakse täies mahus, et riikide suhtes, kes ei võta täies mahus üle või ei rakenda täielikult ELi diskrimineerimisvastaseid õigusakte, algatatakse rikkumismenetlused, ning et võetakse rohkem meetmeid institutsioonilise diskrimineerimise ennetamiseks, eelkõige õiguskaitseasutuste ja kohtuvõimu poolt, millel võib olla suurem mõju haavatavas olukorras rühmadest pärit inimestele; tuleb meelde tungivat vajadust laiendada diskrimineerimisvastast kaitset tööhõivest kaugemale, kasutades horisontaalset ja valdkonnaülest lähenemisviisi; nõuab tungivalt, et komisjon ja nõukogu lõpetaksid võrdse kohtlemise direktiivi blokeerimise viivitamata ja standardeid alandamata;
27. rõhutab, et nagu on märgitud Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2021. aasta põhiõiguste aruandes, peaksid liikmesriigid oluliselt parandama oma meetmete ja institutsioonilise korra tõhusust rassilise võrdõiguslikkuse direktiivi¹³ täielikuks ja korrektseks kohaldamiseks, suurendades eelkõige võrdõiguslikkust edendavate asutuste sõltumatust, tagades neile asjakohased volitused ja vajalikud vahendid, et täita tulemuslikult neile ELi diskrimineerimisvastaste õigusaktidega antud ülesandeid;
28. nõuab, et komisjon suurendaks oma jõupingutusi rassismiga võitlemise osas, tehes sealhulgas ambitsioonikaid seadusandlikke ettepanekuid; kutsub lisaks komisjoni üles tagama ELi rassismivastase tegevuskava 2020–2025¹⁴ nõuetekohane järelmeetmete võtmine ning kehtestama edusammude mõõtmiseks tõhusad järelevalve- ja hindamismehhanismid;
29. tunneb heameelt tõsiasi üle, et komisjon nimetas ametisse ohvrite õigustega tegeleva koordinaatori, võttis vastu oma esimese ohvrite õiguste strateegia ja pani aluse ohvrite

¹² Nõukogu 28. novembri 2008. aasta raamotsus 2008/913/JSK teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega, ELT L 328, 6.12.2008, lk 55.

¹³ Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust, EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22.

¹⁴ Komisjoni 18. septembri 2020. aasta teatis „Võrdõiguslikkuse liit: „ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025“ (COM(2020)0565).

õiguste platvormi loomisele; rõhutab siiski, et mitmes liikmesriigis on endiselt probleeme õiguskaitse kättesaadavusega, eelkõige haavatavas olukorras olevate ohvrite jaoks, ja kohtusüsteemi sõltumatusega;

30. nõuab ELi ja riiklike võrdõiguslikkuse poliitikavaldkondade koostöö ja koordineerimise süvalaiendamise mehhanismi, millega tagatakse, et poliitika läbivaatamisel ja vastuvõtmisel võetakse arvesse kõiki diskrimineerimise tüüpe, eriti selle läbipõimunud vorme, kasutades selleks muu hulgas korrapärasel ja läbipaistval viisil läbiviidud võrdõiguslikkuse mõjuhindanguid, lähtudes selgetest eesmärkidest ja tähtaegadest, tuginedes tõenditele ja kasutades tulemusnäitajaid; nõuab tihedat koostööd asjaomaste sidusrühmade, tugioorganisatsioonide, kogukondade ja diskrimineerimise all kannatavate inimestega, tagades samal ajal piisavad vahendid reageerimiseks ja järelevalvemeetmete võtmiseks;
31. mõistab hukka sagenenud rünnakud LGBTIQ-inimeste vastu ning nõuab tungivalt, et liikmesriigid ja komisjon võtaksid meetmeid nende rünnakute lõpetamiseks ja LGBTIQ-inimeste tulemusliku võrdõiguslikkuse tagamiseks kõigis valdkondades;
32. mõistab hukka mõne ELi valitsuse lähenemisviisi võtta vastu õigusakte kiirmenetluste kaudu ilma avalike konsultatsioonideta ning erandjuhtudel isegi muuta põhiseadust, et seadustada diskrimineerivat poliitikat, mida muidu ei oleks võimalik reguleerida, näiteks sätteid, mis on konkreetset suunatud LGBTIQ-inimestele; märgib, et Ungari põhiseaduses heaks kiidetud muudatused ja 2021. aasta juunis Ungari parlamendi poolt vastu võetud LGBTIQ-vastase seaduse eelnõu on märkimisväärsed näited võrdse kohtlemise õiguse ja mittediskrimineerimise põhimõtte rikkumise kohta; tunneb heameelt selle üle, et 18 liikmesriiki avaldasid ühisavalduse, milles mõistetakse hukka LGBT-vastaste muudatuste tegemine Ungari lastekaitse seaduses; tunneb heameelt selle üle, et 16 liikmesriiki kordasid oma toetust LGBTIQ-inimeste diskrimineerimise vastasele võitlusele; rõhutab, et Euroopa projekti edendamine hõlmab vaieldamatult sallivuse, aktsepteerimise, mittediskrimineerimise ja võrdse kohtlemise edendamist;
33. on mures teadete pärast, et kogu ELis on romade vastu kasutatud ülemäärast jõudu, politsei-poolset jõhkrust ja väärkohtlemist, mis on kooskõlas Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2020. aasta järeldustega, mis näitasid ka seda, et romad kannatavad laialt levinud vaesuse, ebapiisavate elamistingimuste, halva tervise, tööturult kõrvalejäämise ja ahistamise all; mõistab hukka jätkuva sotsiaalse tõrjutuse ja romavastasuse, mis toob kaasa romade ebaproportsionaalse kriminaliseerimise, ning kutsub komisjoni üles esitama paremaid õigusakte ja konkreetseid poliitikameetmeid, et selliseid vahejuhtumeid ära hoida ja pakkuda ohvritele õiglust, seades romavastasuse vastase võitluse ELi poliitika keskmesse;
34. taunib asjaolu, et märkimisväärne hulk romasid ELis elab endiselt marginaliseeritud asulates äärmiselt ebakindlates tingimustes ja väga halvades sotsiaal-majanduslikes tingimustes, kus sageli puudub juurdepääs puhtale joogiveele, elektrile, ohutule ja piisavale eluasemele, haridusele, tööhõivele, tervishoiule, kanalisatsioonile ja jäätmete kogumisele; tuletab meelde, et olukord romade asulates rikub selgelt inimõigusi ja põhiõigusi ning sellel on tõsised tagajärjed, eriti roma lastele; nõuab tungivalt, et liikmesriigid järgiksid nõukogu soovitusi romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja

osalemise kohta¹⁵ ning romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitlevat ELi strateegilist raamistikku aastateks 2020–2030¹⁶ ning kasutaksid selleks täielikult ära ELi ja riiklike rahalisi vahendeid; kutsub komisjoni üles tõhustama oma järelevalvet liikmesriikide edusammude üle ja võtma sellele vastavalt täiendavaid meetmeid;

35. taunib asjaolu, et vähemusrühmade laste eraldamine koolides on Euroopas endiselt suur probleem; rõhutab, et sellised tavad tulenevad sageli intellektipuudega laste väärdiagnoosimisest nende sotsiaalse või isikliku olukorra alusel; kutsub liikmesriike üles tugevdama oma kaasavat poliitikat, et vältida nii tahtlikke kui ka tahtmatuid diskrimineerivaid tavasid, ning kehtestama järelevalvemehhanismid, et vajaduse korral diagnostilisi otsuseid läbi vaadata ja ümber pöörata;
36. kutsub liikmesriike üles tagama tõrjutud roma kogukondades laste ja sotsiaalse eestkoste valdkonnas sotsiaal- ja õiguskaitseasutuste nõuetekohase kaasamise, et tagada lastele heaoluks ja arenguks vajalik kaitse ja hooldus, austades samal ajal nende parimaid huve, ning kehtestama menetlused, mis on kohandatud tõrjutud roma kogukondade erinevatele vajadustele, et täita oma kohustusi samamoodi nagu ülejäänud elanikkonna hulka kuuluvate laste puhul;
37. rõhutab, et romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitlevas uues ELi strateegilises raamistikus seatakse ambitsioonikad eesmärgid seitsmes põhivaldkonnas: mittediskrimineerimine, kaasamine, osamine, haridus, tööhõive, tervishoid ja eluase ning see loob tugevama järelevalveraamistiku, millel on mitmed kvantifitseeritavad ja mõõdetavad eesmärgid edusammude jälgimiseks; nõuab tungivalt, et komisjon tagaks strateegia ja edusammude asjakohased järelmeetmed; nõuab lisaks tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid jõustaksid rassilise või etnilise profileerimise keelu õiguskaitse, terrorismivastaste meetmete ja rändekontrollide, samuti politseivägivalla valdkonnas, ning tagaksid vastutuse võtmise;
38. on mures, et terrorismi ja terrorismivastase võitluse poliitika võis kaasa tuua teatavate rühmade, sealhulgas erineva nahavärviga inimeste kogukondade, moslemikogukondade, rassismivastaste liikumiste, aktivistide ja organisatsioonide diskrimineerimise ja nende vastase vaenulikkuse; peab kahetsusväärseks, et mõningatel juhtudel sisaldab selline poliitika poliitilise, religioosse või muu diskursuse õigusvastaseks muutmist, kriminaliseerimist või kriminaalseks muutmise püüdlusi, millega võivad kaasneda diskrimineeriv õiguskaitsetegevus, näiteks rassiline ja religioonil põhinev profileerimine, ning laiem sotsiaalne mõju, näiteks enesetsensuur ja kodanikuühiskonna tegutsemisruumi vähenemine;
39. tunneb heameelt komisjoni otsuse üle käivitada avalik konsultatsioon direktiivi 2012/29/EL uuendamise kohta, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded¹⁷, mis on osa ohvrite õigusi käsitlevast ELi strateegiast (2020-2025), eesmärgiga täiustada tulemuslikult ohvritele,

¹⁵ Nõukogu 12. märtsi 2021. aasta soovitus romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise kohta, ELT C 93, 19.3.2021, lk 1.

¹⁶ Komisjoni 7. oktoobri 2020. aasta teatis „Võrdõiguslikkuse liit: romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitlev ELi strateegiline raamistik“ (COM(2020)0620),

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded, ELT L 315, 14.11.2012, lk 57.

sealhulgas terrorismi ohvritele abi andmist ning tunnustada vajadust säilitada nende väärikus; nõuab, et asjaomased institutsioonid näeksid ette tagatised, mille abil hoida ära täiendav ohvrustamine, mida põhjustab alandamine ja ohvri kuvandi ründamine ründajaga seotud ühiskonnarühmade poolt;

40. kordab oma üleskutset kõigile ELi institutsioonidele ja liikmesriikidele tegeleda tulemuslikult selliste probleemidega nagu laste seksuaalne ärakasutamine, lapsporno, saatjata lapsrändajate kaitse ja hooldusasutustes olevate puudega laste olukord, koduvägivalla ja töökohal ärakasutamise ohvriks langenud laste kaitse ning kadunud lapsed;
41. tunneb heameelt asjaolu üle, et komisjon järgis parlamendi soovitusi ning võttis vastu ulatusliku puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030¹⁸; kinnitab veelkord, kui oluline on kavandatud meetmete rakendamine ja riiklike meetmete edasiarendamine tagamaks, et puuetega inimesi ei seataks ebasoodsasse olukorda ega diskrimineeritaks tööhõive, hariduse ja sotsiaalse kaasatuse valdkonnas ning et nende õigused, mis on ära toodud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis, on täielikult tagatud;
42. on sügavalt mures vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kasvu pärast, eelkõige COVID-19 pandeemia, kuid ka vaenukõne ja vaenukuritegude tagajärjel; väljendab lisaks muret konkreetse enneolematu surve pärast, mida pandeemia on tekitanud haavatavas olukorras olevatele isikutele, sealhulgas naistele, rassilistesse rühmadesse kuuluvatele isikutele, rändajatele ja puuetega inimestele; väljendab sügavat muret selle pärast, et COVID-19 kriisi kasutati üha enam ettekäändena, et rünnata haavatavas olukorras olevaid rühmi, sealhulgas rändajaid, sisserändaja taustaga inimesi ja romasid, kes juba kogevad rassilist ja etnilist diskrimineerimist, vaenukõnet ja vaenukuritegusid;
43. rõhutab, et COVID-19 pandeemia paljastas tõsised puudujäägid liikmesriikide tervishoiu-, haridus-, tööhõive- ja sotsiaalkaitseüsteemide suutlikkuses ja valmisolekus; on kindlalt veendunud, et liikmesriigid peavad oluliselt parandama oma tervishoiu-, sotsiaalhoolekande- ja sotsiaalabisüsteeme, et tagada täielik toetus kõigile, eelkõige haavatavamatele isikutele ja seda isegi kriisi ajal, kaitstes seega piisavalt kõigi tervist, majanduslikke ja sotsiaalseid õigusi;
44. peab kahetsusväärseks tõsiasja, et COVID-19 pandeemia mõjutas ebaproportsionaalselt tõrjutud romade kogukondi, sest neil on halvad elamistingimused, piiratud ligipääs veele, elektrile ja kanalisatsioonile ning puuduv ligipääs internetile ja vastavatele IT-vahenditele, mis põhjustas roma noorte veelgi suurema mahajäämuse koolihariduses; on eriti mures selle pärast, et COVID-19 pandeemia mõju romadele suurendas ebavõrdsust ja õhutas eelarvamusi, sealhulgas politseivägivalla juhtumeid; tõdeb kahetsusega, et pandeemia ajal kasutati romasid mitmel juhul patuoinastena; märgib, et nad puutusid kokku häbimärgistamise, diskrimineerimise ja vaenukõnega, mis seob viirust nende etnilise kuuluvusega; taunib tõsiasja, et mõned meedia- ja sotsiaalvõrgustikud kujutasid romasid sageli kui ohtu rahvatervisele, kelle tõttu viirus levis; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tõhustama oma poliitikat, et tegeleda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega, mida roma kogukonnad peavad taluma, pöörates erilist tähelepanu roma naiste ja laste

¹⁸ Komisjoni 3. märtsi 2021. aasta teatis „Võrdõiguslik liit: Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“ (COM(2021)0101);

õigustele;

45. rõhutab, et eluase on põhivajadus ja juurdepääs eluasemele, eelkõige elamutoele on põhiõigus, kuna eluasemeta kodanikud ei saa ühiskonnas täiel määral osaleda ega kasutada kõiki oma põhiõigusi; kutsub liikmesriike üles viivitamatult nõustuma, et nad peavad järgima muudetud Euroopa sotsiaalharta artiklit 31, mis käsitleb õigust eluasemele; väljendab konkreetset muret selle pärast, et elamuhindade tohutu suurenemise tõttu jäävad noored eluasemest ilma, seda eriti teatavates linnapiirkondades;
46. tunnistab, et vaesus on veel üks diskrimineerimise vorm, mis toob kaasa põhiõiguste rikkumise, eriti nende rühmade puhul, kelle õigusi on juba kõige rohkem mõjutatud, nagu naised, rändajad, mustanahalised ja värvilised inimesed ja etnilised vähemused, LGBTIQ-kogukond ja lapsed; rõhutab laste erilist haavatavust ja vaesuse mõju neile ning nende füüsilisele ja psühholoogilisele arengule; kutsub komisjoni, nõukogu ja liikmesriike üles töötama välja vaesuse vähendamise poliitikat, pöörates erilist tähelepanu lastele; kutsub liikmesriike üles tagama kõigile võrdsetel alustel juurdepääsu tervishoiule, kvaliteetsele haridusele ja eluasemele ning lõpetama avalike teenuste vähendamise, mis on toonud kaasa suurema vaesuse ja eelkõige ebavõrdsuse; tuletab meelde, et majanduslikud ja sotsiaalsed õigused on põhiõigused; kordab oma üleskutset nõukogule ja komisjonile kaaluda majanduspoliitika ettepanekute tegemisel põhiõigusi;
47. rõhutab, et liikmesriigid peaksid võtma samme selleks, et tagada õigus kvaliteetsele töökohale, mis sobib isiku isikliku- ja pereeluga ja arenguga, sest see on parim viis vaesuse lõpetamiseks; tunnistab, et tööjõu ärakasutamise ja väärkohtlemise puhul toimub selle õiguse selge rikkumine; kutsub liikmesriike üles tugevdama tööjärelevalvet ja võtma meetmeid tööjõu ärakasutamise lõpetamiseks; palub komisjonil uurida, mida oleks vaja teha selleks, et EL saaks liituda Euroopa sotsiaalharta, ning esitada ettepanek sellega seotud ajakava kohta;
48. tunneb muret edusammude puudumise pärast seoses ebakindlate töötingimustega hooldusteenuste valdkonnas, millel on rängad tagajärjed eakatele, kes selliseid teenuseid vajavad, et elada väärikat elu ja olla jätkuvalt ühiskonda integreeritud; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama jõupingutusi, et võidelda eakate diskrimineerimise kõigi vormide vastu ning tagada nende vajadused ja õigused; rõhutab, et oluline on toetada aktiivsena vananemisega seotud algatusi;
49. rõhutab, et internetipõhiste teenuste kättesaadavus kogu ELis on üks peamisi eeltingimusi ühiskonna täielikuks kaasamiseks Euroopas; märgib, et mõned ELi osad ei ole ikka veel kaetud kvaliteetsete internetiteenustega, enamasti maapiirkondades, mis võib veelgi suurendada ebavõrdsust eurooplaste vahel; ergutab komisjoni ja liikmesriike kiirendama ELi digiüleminekut, mis peaks võrdselt keskenduma kõigi põlvkondade heaolule ning käsitlema turvalisust veebiriiumis;
50. tuletab meelde, kui oluline on süstemaatiliselt koguda kohustuslikke ja eristatud võrdõiguslikkust käsitlevaid andmeid ning töötada välja näitajad rassismi ja diskrimineerimise vastaste ELi strateegiade edusammude mõõtmiseks ja nendest aru andmiseks; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama selleks jõupingutusi; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles koguma võrdõiguslikkuse andmeid rassilise ja

etnilise päritolu ning muude kaitstud tunnuste kaupa rassismi dokumenteerimiseks ning avaliku poliitika väljatöötamiseks, mis vastaks mõjutatud inimeste vajadustele tõelisel ja tulemuslikul viisil, austades samas põhiõigust privaatsusele, isikuandmete kaitset ning asjaomaseid ELi ja riiklikke õigusakte;

Struktuurne rassism

51. tunnistab ja mõistab hukka ELis esineva struktuurse rassismi stereotüüpide tõttu, mida toetavad diskursused, mis diskrimineerivad rahvusvähemusi nende kõigis eluvaldkondades; on mures rassismi ja ksenofoobia individuaalsete, struktuursete ja institutsiooniliste vormide pärast ELis ning araablaste, mustanahaliste eurooplaste, Aasia päritolu inimeste, juudi rahva, moslemite ja romade kasvava diskrimineerimise pärast; nõuab tungivalt, et liikmesriigid lõpetaksid diskrimineerivad institutsioonilised tavad, poliitika ja seadused;
52. rõhutab tõsiasja, et liikumine Black Lives Matter liitis ühiskondi üle kogu maailma, et võidelda rassismi ja diskrimineerimise vastu õiguskaitseasutuste poolt; tuletab meelde oma 19. juuni 2020. aasta resolutsiooni George Floyd'i surmale järgnenud rassismivastaste meeleavalduste kohta¹⁹, milles kinnitati veel kord, et mustanahaliste elud on olulised; kordab oma toetust laiaulatuslikele rassismi- ja diskrimineerimisvastastele protestidele, mis Euroopa pealinnades ning teistes linnades üle kogu maailma George Floyd'i surma järel 2020. aastal aset leidsid; toetab meeleavaldajate üleskutset seista vastu rõhumisele ja struktuursele rassismile Euroopas; tunneb heameelt ELi rassismivastase võitluse koordinaatori ametisse nimetamise üle 2021. aasta mais, ELi rassismivastase tippkohtumise korraldamise üle, kodanikuühiskonnaga rassismivastase võitluse alase konsulteerimise alalise foorumi loomise üle ning nõukogu 4. märtsi 2022. aasta järelduste üle rassismi- ja antisemitismivastase võitluse kohta; tunneb lisaks heameelt selle üle, et komisjon tunnistab oma ELi rassismivastases tegevuskavas aastateks 2020–2025 esimest korda struktuurse rassismi olemasolu ning kehtestas kindlad meetmed, millega ELis rassismi ja etnilise diskrimineerimise vastu võidelda;
53. nõuab tungivalt, et ELi institutsioonid ja liikmesriigid tegeleksid struktuurse rassismi algpõhjustega; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles rakendada meetmeid püsiva struktuurse ebavõrdsuse vähendamiseks sellistes olulistes valdkondades nagu kriminaalõigussüsteem, haridus, eluase, tööhõive, tervishoid, kaubad ja teenused; rõhutab hariduse ja meedia olulist rolli rassistlike narratiivide vastu võitlemisel ning eelarvamuste ja stereotüüpide kaotamisel; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama rassismivastaseid koolitusi;
54. kutsub liikmesriike üles võtma 2022. aasta lõpuks vastu riiklikud rassismivastased tegevuskavad ja seadma prioriteediks meetmed, millega võidelda õiguskaitse kättesaadavuse puudumise ja püsiva sotsiaal-majandusliku ebavõrdsuse vastu sellistes valdkondades nagu eluase, tervishoid, tööhõive ja haridus, mida tuleb pidada peamisteks takistusteks põhiõiguste täielikul kasutamisel ning peamisteks takistusteks kaasamisel ja võrdõiguslikkusel; palub komisjonil neid riiklikke ja ELi tegevuskavasid jälgida ning tagada asjakohased järelmeetmed; kutsub lisaks komisjoni üles jälgima ja võtma meetmeid rassismi ja diskrimineerimise vastu liikmesriikides, sealhulgas

¹⁹ ELT C 362, 8.9.2021, lk 63.

algatama rikkumismenetlusi, et edendada õigusaktide tõhusat kohaldamist;

55. rõhutab mõnede arvamusiidrite ja poliitikute ning meedia poolt omaks võetud kasvavaid rassistlike ja ksenofoobseid meeleolusid, mis on loonud rassismi vastu võitlevatele eestkõnelejatele ja organisatsioonidele vaenuliku keskkonna; kutsub liikmesriike üles võtma üle ja kohaldama täiel määral raamotsust 2008/913/JSK, mis käsitleb teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemist kriminaalõiguse vahenditega; julgustab liikmesriike võtma vajalikke meetmeid tagamaks, et rassistlikku või ksenofoobset motiivi peetakse raskendavaks asjaoluks või et kohtud võivad sellist motiivi karistuste määramisel arvesse võtta;
56. on äärmiselt mures paremäärmuslike liikumiste, eelkõige neofašistlike ja neonatside rühmituste olemasolu ja jätkuva leviku pärast ELis; kutsub liikmesriike üles võtma kiireloomulisi meetmeid nende rühmade tulemuslikuks keelustamiseks; kutsub samal ajal üles uurima rohkem selliste rühmade loomise, liikmeskonna ja eelkõige rahastamisega seotud aspekte, et teha kindlaks võimalik välissekkumine; rõhutab vajadust pühendada ajaloo õppekavades rohkem ruumi objektiivsele ja faktidel põhinevale õppele erinevate rassiliste või etniliste ideoloogiate kohta nagu orjus, kolonialism või fašism ning nende vormid ja päritolu, sealhulgas teaduse väärkasutamine nende õigustamiseks, samuti nende tagajärgede ja võimalike jäanukite kohta tänapäeval, et võidelda nende ideoloogiate korduva üleskerkimise vastu;
57. tuletab meelde vajadust pöörata suurt tähelepanu digiteerimisele ja võimalikele sotsiaalsetele eelarvamustele, mida on võimalik lisada uutesse tehnoloogiatesse; rõhutab vajadust keskenduda tehisintellekti võimalikele riskidele mitte kui tehnoloogilisele probleemile, vaid ühiskondlikule, eelkõige rassilistesse rühmadesse kuuluvate isikute jaoks; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma meetmeid, et ennetada diskrimineerimise, olemasoleva ebavõrdsuse ja vaesuse süvendamist nende tehnoloogiate, sealhulgas tehisintellekti poolt; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et tehisintellekti süsteemid juhinduksid läbipaistvuse, selgitatavuse, õigluse ja vastutuse põhimõtetest ning viidaks läbi sõltumatuid auditeid, et vältida rassismi süvendamist nende süsteemide poolt; kutsub lisaks komisjoni ja liikmesriike üles tegelema soolise ja mitmekesisuse lõhega IKT ja teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika (STEM) vallas, eelkõige uute tehnoloogiate, sealhulgas tehisintellekti arendamisel, ning eelkõige ametikohtadel, millega kaasneb otsuste tegemine;
58. nõuab tungivalt, et liikmesriigid tagaksid rassilise võrdõiguslikkuse direktiivi ja võrdse tööalase kohtlemise direktiivi²⁰ täieliku rakendamise, et võidelda erineva päritoluga, etnilise päritolu või nahavärviga inimeste vastu suunatud jätkuva rassismi vastu; mõistab hukka asjaolu, et rassilised, etnilised, keelelised ja usuvähemused seisavad endiselt silmitsi sügavalt juurdunud struktuurse ja institutsioonilise rassismi, diskrimineerimise, vaenukuritegude ja vaenukõne, õiguskaitse kättesaadavuse puudumise ning püsiva sotsiaal-majandusliku ebavõrdsuse probleemidega, mis ei võimalda neil täielikult kasutada oma põhiõigusi ega olla sotsiaalselt kaasatud ja võrdsed ELi kodanikud kõigis eluvaldkondades, sealhulgas eluaseme, hariduse, tervishoiu ja tööhõive vallas;

²⁰ Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel, EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16.

Soovägivald, naiste õigused ja LGBTIQ+-inimeste õigused

59. mõistab hukka asjaolu, et sooline vägivald on üks levinumaid vägivalla vorme ELis, kusjuures liidu korraldatud uuringud näitavad, et iga kolmas naine, st kokku 62 miljonit naist, on alates 15. eluaastast kogenud füüsilist või seksuaalset vägivaldat ning et enam kui pool (55 %) on kogenud seksuaalset ahistamist; juhib tähelepanu sellele, et sooline vägivald on diskrimineerimise vorm ja põhiõiguste rikkumine, samuti sooliste stereotüüpide, heteropatriarhaalsete struktuuride, võimu asümmeetria ning struktuurse ja institutsioonilise ebavõrdsuse tagajärg; rõhutab läbipõimunud ja ohvrikeskse lähenemisviisi rakendamise olulisust kõigi soolise vägivallaga võitlemise poliitikasuundade ja meetmete puhul; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles sellealaseid pingutusi suurendama;
60. rõhutab, kui oluline on võidelda soolise vägivalla vastu kõigis selle vormides ning edendada soolist võrdõiguslikkust ja naiste õigusi; väljendab heameelt komisjoni 8. märtsi 2022. aasta ettepaneku üle võtta vastu direktiiv naistevastase vägivalla ja perevägivalla vastu võitlemise kohta²¹, milles pakutakse muu hulgas välja meetmed teatud vägivallavormide kriminaliseerimise kohta, sealhulgas vägistamise kriminaliseerimine nõusoleku puudumisel ja kübervägivalla teatud vormid, samuti meetmed, mille abil kaitsta ohvreid ning täiustada ligipääsu õiguskaitsele, ohvriabi ja ennetustööd, ning mis sisaldab sätteid valdkondadevahelisuse kohta; rõhutab soolise vägivalla piiriülest mõõdet ning nõuab, et soolise vägivallaga tegeletaks Euroopa tasandil; palub komisjon lisada sooline vägivald ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 toodud eriti tõsiste kuriteoliikide hulka;
61. nõuab tungivalt, et nõukogu viiks lõpule Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsiooni) ratifitseerimise liidu poolt; peab kahetsusväärseks, et Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Ungari, Läti, Leedu ja Slovakkia ei ole veel konventsiooni ratifitseerinud, ning kordab oma üleskutset neile riikidele seda teha; juhib tähelepanu sellele, et Istanbuli konventsiooni tuleks käsitada kui miinimumstandardit soolise vägivalla kaotamiseks; mõistab teravalt hukka mõne liikmesriigi, eelkõige Poola katsed tühistada Istanbuli konventsiooni rakendamiseks ja vägivalla vastu võitlemiseks juba võetud meetmed ning astuda konventsioonist välja;
62. mõistab hukka süstemaatiliselt naiste ja LGBTIQ+-inimeste õigusi ründavad liikumised, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse ja feminismivastased liikumised; palub komisjonil kindlalt tagada, et liidu rahalist toetust saavad kodanikuühiskonna organisatsioonid ei soodustaks soolist diskrimineerimist; väljendab heameelt esimese ELi LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia üle ning mõistab lisaks hukka LGBTIQ+-inimeste diskrimineerimise ja nende vastu suunatud vaenukuritegude ja vägivalla sagenemise; palub komisjonil tagada strateegia nõuetekohased järelmeetmed;
63. mõistab hukka jätkuvad ja püsivad tagasilöögid naiste õigustele mõnes liikmesriigis, eelkõige Poolas, Slovakkias, Horvaatias ja Leedus, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste vallas; tuletab meelde, et reproduktiivse sunni ning ohutu ja seadusliku abordi võimaldamisest keeldumise näol on samuti tegemist soolise vägivalla vormiga; rõhutab tõsiasja, et Euroopa Inimõiguste Kohus on

²¹ COM(2022)0105.

korduvalt otsustanud, et piiravad abordiseadused ja nende rakendamata jätmise rikuvad naiste ja tüdrukute inimõigusi ning nende kehalist iseseisvust; mõistab hukka naiste juurdepääsu puudumise abordile paljudes riikides ning mõistab hukka vähemalt nelja naise surma Poolas, mis on tingitud selliste eeskirjade kohaldamisest, mis keelavad aborti peaaegu kõigis olukordades; nõuab tungivalt, et liikmesriigid võtaksid tõhusaid meetmeid selliste olemasolevate inimõiguste ja naiste õiguste rikkumiste heastamiseks ning kehtestaksid vajalikud mehhanismid, et vältida nende esinemist tulevikus; kutsub komisjoni üles käsutama aborti põhiõigusena, eemaldama mistahes piirangud selle kättesaadavusele ja tagama, et seda viiakse läbi tervishoiusüsteemide kaudu, samuti pöörama oma iga-aastastes õigusriigi olukorra aruannetes rohkem tähelepanu seksuaal- ja reproduktiivtervisele ja seonduvatele õigustele;

64. mõistab teravalt hukka roma naiste diskrimineerimise ja etnilise segregatsiooni sünnitushaiglates; väljendab heameelt selle üle, et Tšehhi Vabariik võttis vastu sunniviisilise ja ebaseadusliku steriliseerimise ohvritele hüvitise maksmise seaduse ning märgib, et Slovakkia valitsus astus 2021. aastal positiivse sammu ja vabandas, kuid praeguse seisuga ei ole ette pandud ühtegi hüvitamise seadust; on seisukohal, et õigus tervishoiule, eelkõige seksuaal- ja reproduktiivtervisele, on naiste põhiõigus, mida tuleks tugevdada ning ei tohiks mingil juhul vähendada ega ära võtta;
65. kutsub kõiki liikmesriike üles austama kõigi inimeste kehalist autonoomiat, eelkõige keelates soo õigusliku tunnustamise eeltingimusena intersooliste suguelundite moonutamise, nn ümbermuutmisteraapia tavad ja transinimeste sunniviisilise steriliseerimise; kordab, et soo tunnustamist käsitlevad õigusnormid tuleks vastu võtta kooskõlas rahvusvaheliste inimõiguste standarditega, muutes sellega soo tunnustamise kättesaadavaks, taskukohaseks, halduslikuks, kiireks ning enesemääramisõigusel põhinevaks;
66. rõhutab, et liikumisvabaduse eesmärgil tuleb tunnustada kõiki partnerlusi, sealhulgas ELi kodanike ELi-väliste partnerite puhul; on mures, et Euroopa Liidu Kohtu otsust kohtuasjas C-673/16, *Coman ja Hamilton*, milles tunnistatakse, et mõiste „abikaasa“ hõlmab ELi liikumisvabadust käsitlevate õigusaktide kohaselt samasoolisi abikaasasid, ei ole jätkuvalt rakendatud; juhib tähelepanu komisjonile esitatud kaebusele seoses sarnase juhtumiga (*A.B. ja K.V. vs. Rumeenia* – kaebus nr 17816/21); rõhutab, et komisjoni tegevusetus on viinud selleni, et Comani ja Hamiltoni hagejad on pöördunud Euroopa Inimõiguste Kohtusse, püüdes tagada õiguskaitset (*Coman jt vs. Rumeenia* – kaebus nr 2663/21); kordab oma üleskutset komisjonile algatada rikkumismenetlused Comani ja Hamiltoni juhtumi rakendamata jätmise eest;
67. väljendab heameelt komisjoni võetud kohustuse üle esitada 2022. aastal ettepanek võtta vastu määrus vanemluse vastastikuse tunnustamise kohta liikmesriikide vahel, mille eesmärk on luua vikerkaareperede jaoks õiguskindlus kogu ELis;
68. juhib tähelepanu soolise ja koduvägivalla murettekitavale suurenemisele COVID-19 pandeemia ajal; tunnustab mõnede riiklike, piirkondlike ja kohalike omavalitsuste kiiret reageerimist koduvägivalla ohvrite aitamiseks vajalike meetmete kehtestamisel, näiteks abitelefoni arvu suurendamine ja teabe jagamise laiendamine ning koodsõnade süsteemide kasutuselevõtmine apteekides, hüpik-nõustamiskeskused toidukauplustes või varjatud rakendused, et hõlbustada koduvägivallast ja

väärkohtlemisest teatamist; juhib siiski tähelepanu sellele, et ohvritel puuduvad varjupaigad või muud turvalised majutusvõimalused; nõuab seetõttu tungivalt, et liikmesriigid eraldaksid olemasolevatele varjupaikadele piisavalt rahalisi vahendeid, et aidata neil suurendada oma suutlikkust ning hõlbustada täiendavate varjupaikade ja turvaliste eluasemete loomist ohvritele, sealhulgas neid saatvatele alaealistele; kutsub lisaks liikmesriike üles tagama, et ohvritele osutatavaid teenuseid peetakse hädavajalikuks ja need jäävad avatuks ning et neid täiendatakse politseijõudude asjakohaste ja spetsiaalsete koolitusega ning sihipärase õigusemõistmisega, et suurendada valmisolekut tulevikuks;

69. peab kahetsusväärseks tugevaid tagasilööke naiste ja tüdrukute õigustele ning seda, et mõned liikmesriigid on püüdnud seksuaal- ja reproduktiivtervist ja seonduvaid õigusi tagasi pöörata, kasutades COVID-19 pandeemiat ettekäändena, et piirata ligipääsu abordile, rasestumisvastastele vahenditele ja günekoloogi teenustele; rõhutab tõsiasja, et mõnes liikmesriigis on pandeemiast hoolimata püütud piirata olemasolevaid õiguskaitsevahendeid seoses naiste ligipääsuga abordile, kehtestades sealhulgas regressiivsed tingimused, mida tuleb enne aborti saamist täita, näiteks kohustuslik ja kallutatud nõustamine ning ooteajad; mõistab eelkõige hukka Slovakkias selle aja jooksul toimunud enam kui 20 parlamentaarset püüet piirata ligipääsu abortiteenustele; rõhutab tungivalt, et seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õigustega seotud teenuseid tuleb pidada hädavajalikuks ja need peavad olema kättesaadavad ka ülemaailmsetes tervisealastes hädaolukordades, sest seda laadi teenused on ajakriitilised;
70. rõhutab, kui oluline on tagada, et COVID-19 kriisile reageerimisel võetakse arvesse soolist aspekti ja sooteadlikku eelarvestamist ning ka soolise mõju järelhindamisi, nagu pandi ette komisjoni soolise võrdõiguslikkuse strateegias aastateks 2020–2025; nõuab tungivalt, et ELi institutsioonid tagaksid soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise kõigi ELi poliitikavaldkondade ja meetmete puhul;

Vabadused

71. tuletab meelde, kui oluline on hoida alal meedia vabadust, pluralismi ja sõltumatust, tagada meediaomandi läbipaistvus ja reguleerida turu kontsentratsiooni, samuti tagada ajakirjanike kaitse; on veendunud, et niisuguse kuritarvitamise lõpetamiseks on väga vaja siduvaid ELi reegleid, mis aitaksid liidus tagada sõltumatu meedia ja ajakirjanike tugeva ja järjepideva kaitse nende vaigistamiseks või hirmutamiseks mõeldud pahatahtlike kohtuasjade eest; kutsub komisjoni üles suurendama jõupingutusi selles suunas, sealhulgas tegema ettepanekuid siduvate meetmete kohta ning kaitsma ja edendama uuriva ajakirjanduse rahastamist;
72. mõistab hukka üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagide kasutamise inimõiguste kaitsjate, sealhulgas inimõiguste rikkumisi kritiseerivate LGBTI-inimeste õiguste kaitsjate vaigistamiseks ja hirmutamiseks; toonitab, et üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid on vaid üks vaba ja mitmekesisest meediat ähvardavatest ohtudest, muude hulka kuuluvad näiteks äriplaneerimine ja vajadused, poliitiline surve, ajakirjanduslik enesetsensuur eriti vastuoluliste teemade puhul, ajakirjanike karjäärade ebakindlus ning nende suur töökoormus, surve säilitada ligipääs eliitallikatele, vältides kriitilisi teabevaldusi, ning väljavaade, et nende ametialane edendamine võidakse

tühistada, kui nad rikuvad rääkimata ja sisendatud oletusi korrektse viisi kohta eriti vastuoluliste teemadega tegelemisel, eelkõige seoses välispoliitikaga; kutsub liikmesriike üles kaitsma ja arendama sõltumatut, mitmekesisist ja vaba meediat; mõistab sellega seoses hukka kõik meetmed, mille eesmärk on vaigistada kriitilist meediat ning õõnestada meedia vabadust ja mitmekesisust; rõhutab vajadust võidelda kõigi üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagidega; tunneb heameelt Euroopa Komisjoni hiljutise algatuse üle avaldada soovitus ajakirjanike kaitse, turvalisuse ja võimestamise tagamise kohta Euroopa Liidus; palub komisjonil viivitamata ette valmistada Euroopa meediavabaduse seaduse;

73. on mures teadete pärast, et mõne liikmesriigi ametiasutused on kasutanud Pegasuse nuhkvara poliitilistel või muudel õigustamatutel eesmärkidel ajakirjanike, poliitikute, juristide, kodanikuühiskonna osalejate ja teiste isikute vastu, rikkudes ELi õigust ning Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 ja põhiõiguste hartas sätestatud väärtusi; on mures Pegasuse kasutamise pärast ajakirjanike, inimõiguste aktivistide, opositsionitegelaste ning advokaatide vastu nii ELis kui sellest väljaspool; tuletab meelde, et Pegasus on vaid üks näide paljudest programmidest, mida riiklikud üksused kasutavad, et viia läbi süütute kodanike ebaseaduslikku massijälgimist; tunneb heameelt Euroopa Parlamendi Pegasust puudutava uurimiskomisjoni loomise üle, mis uurib väidetavat jälgimisvahendite väärkasutamist, ELi lepingu artiklis 2 ning põhiõiguste hartas sätestatud õiguste ja vabaduste rikkumise ulatust ning kehtestab kaitsemehhanisme ja esitab ettepanekuid;
74. rõhutab, et LGBTIQ-inimeste ja laiemalt kodanikuühiskonna vastu suunatud laimukampaaniad on levinumad liikmesriikides, kus meediavabadust rünnatakse; mõistab teravalt hukka avalikus meedias jätkuvad laimukampaaniad praeguse valitsuse suhtes kriitiliste kohtunike, ajakirjanike ja poliitikute vastu, sealhulgas üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid, mille algatajad on valitsusasutused, valitsusametnikud, riigiettevõtted või kogu Euroopast pärit valitsuskoalitsioonidega tihedalt seotud üksikisikud; nõuab tungival, et komisjon kasutaks kõiki tema käsutuses olevaid seadusandlikke ja täidesaatvaid vahendeid, et hoida ära need hirmutavad tegevused, mis ohustavad sõnavabadust; kutsub komisjoni üles jälgima koostöös ajakirjanike organisatsioonidega ajakirjanike vastu suunatud rünnakuid ja kohtuasju, millega soovitakse sõltumatut meediat vaigistada või hirmutada, ning kutsub üles sellise tegevuse kohta teavet andma ja tagama juurdepääsu asjakohastele õiguskaitsevahenditele;
75. peab kahetsusväärseks asjaolu, et ajakirjanike turvalisus ei ole kõikjal tagatud; rõhutab mitmekesise meedia tähtsust ja vajadust kaitsta ajakirjanikke ähvarduste ja rünnakute eest, et ennetada enesetsensuuri, tagada väljendusvabadus ja õigus teabele ning kaitsta ajakirjanike elukutset; kutsub komisjoni üles parandama vahendeid, millega hinnatakse valitsuste võetavaid meetmeid, mis võivad õõnestada teabevabadust ja meedia mitmekesisust;
76. mõistab hukka meeleavalduste ajal toimunud rünnakud, kinnipidamised ja vägivalda ajakirjanike vastu, kellel ei lastud edastada teateid, st lihtsalt oma tööd teha; väljendab tõsisest murest meeleavaldustel aset leidnud politseivägivalda juhtumite üle, eelkõige ajakirjanike vastu, ning nõuab nende tegude eest vastutusele võtmist; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama ajakirjanike turvalisuse ja kaitse, eriti meeleavalduste ajal;

77. rõhutab, et inimõigusi käsitleva rahvusvahelise õiguse kohaselt võib rahva tervise või muude õigustatud huvide kaitsmiseks õiguspäraselt piirata õigust rahumeelse kogunemise vabadusele, kuid need peavad olema seadusega ette nähtud ning need peavad olema konkreetse eesmärgi saavutamiseks vajalikud ja proportsionaalsed; väljendab sügavat muret mõnede meelevalduste täieliku keelamise üle, teatud keeldude ja piirangute üle, mis kehtestati meelevaldustele COVID-19 pandeemia ajal, mis ei mõjutanud muid sama suuri avalikke kogunemisi, ning jõu kasutamise üle rahulike meelevaldajate vastu; on mures asjaolu pärast, et liikmesriikidel on õiguskaitseasutuste poolt avaliku korra säilitamiseks jõu ja relvade kasutamise osas erinevad künnised; kutsub liikmesriike väljendus-, kogunemis- ja ühinemisvabadusi piiravaid meetmeid ja seaduseid vastu võttes kaitsma põhiõigusi ning looma keskkonna, kus kriitika on iga üldist huvi pakkuva teema korral osa konstruktiivsest arutelust;
78. on sügavalt mures ajakirjanike, inimõiguste kaitsjate ja teiste välissekkumist ja väärinfo levitamise kampaaniaid paljastavate isikute vastu suunatud rünnakute, ahistamise, vägivalda ja ähvarduste pärast; nõuab tungivalt, et liikmesriigid lisaksid kiiresti suureneva väärinfo, laimu ja poliitilise propaganda leviku kontekstis oma õppekavadesse sihipärased eakohased meetmed, mis keskenduvad kriitilise mõtlemise, meediapädevuse ja digioskuste arendamisele; kutsub üles pöörama suuremat tähelepanu kodanikuharidusele, keskendudes põhiõigustele, demokraatiale ja osalemisele lobitöös;
79. märgib, et mitme liikmesriigi positsioon on rahvusvahelises ajakirjandusvabaduse edetabelis langenud; rõhutab avalik-õigusliku meedia asendamatu rolli ning toonitab, et oluline on tagada ja säilitada selle sõltumatus poliitilisest sekkumisest; mõistab teravalt hukka meediavabaduse ohustamise, sealhulgas ajakirjanike ja rikkumisest teatajate ahistamise ja ründamise, nende õiguskaitse eiramise ning meedia kaaperdamise või poliitiliselt ajendatud tegevuse meediasektoris;
80. väljendab sügavat muret meediavabaduse edasise halvenemise pärast Ungaris, Poolas ja Sloveenias ning arvukate reformide pärast, mida valitsevad koalitsioonid on ellu viinud, et vähendada mitmekesisust ja vaigistada kriitilisi häälid meedias; on lisaks mures, et mõnedes liikmesriikides puuduvad läbipaistvus ja selged põhimõtted reklaamide jagamisel meediaväljaannetele riiklike, piirkondlike ja kohalike omavalitsuste poolt; tunneb sügavat kahetsust, et meedia majanduslik olukord halvenes COVID-19 pandeemia ajal oluliselt ning on seisukohal, et tuleks võtta konkreetseid meetmeid, mille abil leevendada pandeemia mõju meediaväljaannetele;
81. väljendab muret valitsuse kontrolli all olevate organite loomise pärast, mis haldavad suurt osa meediamaastikust, ning avaliku sektori meediaväljaannete kaaperdamise pärast erahuvide teenimiseks; tuletab meelde, et olukorras, kus meediaomand on endiselt väga kontsentreerunud, olgu siis valitsuse või erasektori kätes, kujutab see endast märkimisväärset ohtu meediasisus esindatud teabe ja seisukohtade mitmekesisusele; tuletab meelde, et sõna- ja teabevabadus, sealhulgas loominguvabadus, ning meediavabadus on demokraatia ja õigusriigi alus, ning nõuab tungivalt, et liikmesriigid tagaksid oma meediaasutuste sõltumatuse; tuletab meelde, et õigus hankida, saada ja levitada teavet ja ideid nii suuliselt, kirjalikult kui ka ajakirjanduse ja kunstiliste väljendusvormide või teiste vahendite kaudu on kunstilise eneseväljenduse vabaduse osa;

82. palub komisjonil tagada audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi nõuetekohase rakendamine, keskendudes eelkõige meediat reguleerivate asutuste sõltumatusele, meediaomandi läbipaistvusele ja meediapädevusele; kutsub komisjoni üles mõjusalt kasutama rikkumismenetlusi olukordades, kus liikmesriigid rakendavad nimetatud sätteid valesti või mittetäielikult;
83. märgib, et mõned liikmesriikide poolt COVID-19 vastases võitluses võetud meetmed mõjutasid tõsiselt õigust eraelu puutumatusel ja andmekaitsele, et andmekaitseasutustega ei konsulteeritud täielikult, et vajadus ja proportsionaalsus ei olnud alati selged ning et sageli puudus kindel õiguslik alus ja nõuetekohast hindamist ei toimunud; palub komisjonil, Euroopa Andmekaitseinspektoril ja Euroopa Andmekaitseametnikogul viivitamatult olukorda hinnata;
84. väljendab sügavat muret isikuandmete kaitse üldmääruse²² nõrga ja ebaühtlase jõustamise pärast, millega võib kaasneda oht, et isikuandmete kaitse üldmäärus kehtib vaid paberil ega paku kodanikele tegelikku kaitset; taunib tõsiasja, et komisjon eiras parlamendi nõuet algatada Iirimaa vastu rikkumismenetlus seoses määruse nõuetekohase mittejõustamisega;
85. on mures Euroopa Komisjoni dokumendihalduse ja arhiivide sisesuuniste pärast, mis põhinevad dokumentidele juurdepääsu käsitleva määruse (EÜ) nr 1049/2001²³ väärarvutlusele, ning tekstisõnumite väljajätmise pärast dokumentidele juurdepääsu käsitlevate eeskirjade kohaldamisalast, mille Euroopa Ombudsman on nimetanud haldusomavoliks; peab kahetsusväärseks tõsiasja, et mõned liikmesriigid on takistanud kodanike dokumentidele juurdepääsu õiguse tõhusat kasutamist, lükates tarbetult edasi või isegi kaotades dokumentidele juurdepääsu taotluste esitamise tähtsajad; rõhutab, et see ei viinud mitte ainult ELi kodanike usalduse puudumiseni ametiasutuste vastu, vaid on õnneks ka meedia mitmekesisust ELis;

Olukord ja põhiõiguste rikkumised ELi välispiiridel

86. rõhutab, et elude päästmine on juriidiline kohustus, mis tuleneb rahvusvahelisest ja ELi õigusest; mõistab teravalt hukka kriminaalmenetlused, mille mõned liikmesriigid on algatatud kodanikuühiskonna organisatsioonide ja üksikisikute vastu rändajatele humanitaarabi andmise eest; kutsub liikmesriike üles tagama, et vastutusele ei võeta üksikisikuid ja kodanikuühiskonna organisatsioone, kes abistavad rändajaid humanitaarsetel põhjustel;
87. mõistab hukka asjaolu, et mõned liikmesriigid on kiitnud heaks seadused, poliitika ja tavad, mis kahjustavad pagulaste, varjupaigataotlejate ja rändajate inimõiguste tõhusat kaitset nii maal kui ka merel; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles seadma oma rände- ja varjupaigapoliitika keskmesse rändajate, varjupaigataotlejate ja pagulaste inimõigused ning vastutuse jagamise põhimõtte;
88. mõistab teravalt hukka migrantide, põgenike ja varjupaigataotlejate tagasitõrjumise ning

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta, ELT L 119, 4.5.2016, lk 1

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele, EÜT L 145, 31.5.2001, lk 43.

nende põhiõiguste rikkumise ja nende vastu suunatud vägivalda ELi välispiiridel, mille on mõistnud hukka Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon²⁴ ja teised sarnased institutsioonid, samuti humanitaartöötajate ja aktivistide kriminaliseerimise ning ELi rahastuse kasutamise, mis on ebalproportsionaalselt toetanud kinniste asutuste ehitamist ja välispiiride tugevdamist; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles looma täieliku põhiõiguste jälgimise süsteemi, mille abil uurida kõiki tagasitõrjumis- ja põhiõiguste rikkumise süüdistusi ning suurendada välispiiridel võetavate meetmete läbipaistvust, mida on nõudnud Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet²⁵; kutsub komisjoni üles algatama rikkumismenetlusi, kui on täheldada märke tagasitõrjumisest ja vägivallast;

89. väljendab sügavat muret Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontexi) kohta avaldatud teabe pärast, kus tunnistati selle osalust tagasitõrjumises ja sellest teadmist; kutsub Frontexit üles rakendama oma määruse²⁶ artiklit 46 ning peatama kõik operatsioonid liikmesriikides, kus sellised juhtumid toimuvad, ning tagama organisatsiooni operatiivtegevuse täieliku läbipaistvuse ja vastutuse; kutsub komisjoni üles uurima ja võtma vajalikke meetmeid, et need tavad Frontexis lõpetada;
90. kutsub liikmesriike üles kehtestama õiged protseduurid, et tagada, et isikud kuulatakse enne nende naaberliikmesriiki tagasisaatmist ära, ning neid tehtud otsusest ametlikult teavitama; mõistab hukka tõsiasi, et pärast ELi sise- või välispiiri ületamist kinni peetud rändajaid ja varjupaigataotlejaid ei kuulata enne naaberliikmesriiki tagasisaatmist süstemaatiliselt ära ning samuti ei teavitata neid süstemaatiliselt tehtud otsusest; tuleb meelde liikmesriikide kohustust tagada kõigile inimestele õigus õiglasele kohtulikule arutamisele ja õigus võrdsusele seaduse ees;
91. väljendab sügavat muret ELi välispiire, eelkõige ida- ja lõunapiire ületavate saatjata alaealiste üle, ning kutsub liikmesriike üles pöörama erilist tähelepanu saatjata alaealiste olukorrale neis piiriületuskohtades;
92. on mures tehnoloogia suurema kasutamise pärast piiridel, milles mõned võivad olla äärmiselt sekkuvad; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid looksid piiridel sõltumatud järelevalvemehhanismid, mis peaksid hõlmama ka piirikontrollitegevuse järelevalvet, ning tagaksid selle, et järgitakse põhiõigusi;

Vaenukuriteod ja vaenukõne

93. on mures vaenukõne ja laimukampaaniate sagenemise pärast liikmesriikides, mida sageli panevad toime kõrged ametiisikud või juhtivad poliitikud ja võtavad konkreetselt sihikule meedia, valitsusvälised organisatsioonid ja teatavad sotsiaalsed rühmad või vähemused, näiteks LGBTIQ-inimesed; rõhutab nende vaieldamatut mõju kodanikuühiskonna tegutsemisruumile, luues kodanikuühiskonnale ja inimõiguste kaitsjatele ohtliku keskkonna; on mures ainuüksi 2021. aastal mitmes liikmesriigis toimunud arvukate rünnakute pärast LGBTIQ-büroode ja töötajate vastu;

²⁴ Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon, „IOM calls for end to pushbacks and violence against migrants at EU external borders“ (RM nõuab migrantide tagasitõrjumise ja nende vastu suunatud vägivalda lõpetamist ELi välispiiridel), 9. veebruar 2021.

²⁵ Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, „2021. aasta põhiõiguste aruanne“, aprill 2021.

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet, ELT L 295, 14.11.2019, lk 1.

94. mõistab hukka nii reaalses maailmas kui veebis täheldatavad igasugused vaenukuritegude liigid, vaenukõne ja süüdistused, mis on alusetud või pahauskselt formuleeritud ja mille eesmärk on diskrimineerida mis tahes alusel, näiteks soo, rassi, nahavärvi, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste tunnuste, keele, usu või veendumuste, poliitiliste või muude seisukohtade, rahvusvähemusse kuuluvuse, omandiõiguse, sünni, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse põhjal; tunneb muret vaenukuritegude ja diskrimineerimisele või vägivaldsele ähvardamisega seotud kuritegude pärast, mis pandi toime COVID-19 pandeemia ajal ja mille tagajärjel hakati teatavaid eriti vähekaitsitud isikuid häbimärgistama; tuletab meelde, et rassism ja ksenofoobia on kuriteod, mitte arvamused;
95. tunneb heameelt komisjoni ettepaneku üle võtta vastu nõukogu otsus laiendada ELi kuritegude loetelu vihakuritegudele ja vihakõnele ning kutsub nõukogu üles tegema hoolikat tööd selle ühehäälsel vastuvõtmisel; tuletab meelde, et komisjon ja liikmesriigid peavad tegema koostööd internetiettevõtjatega, et tagada piisavad kaitsemeetmed ja rakendada põhjalikult internetis leviva ebaseadusliku vihakõne vastast tegevusjuhendit;

Keskkonnakaitse

96. juhib tähelepanu Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklile 37, milles kinnitatakse, et kõrgetasemelise keskkonnakaitse saavutamise ja keskkonna kvaliteedi parandamise meetmed tuleb integreerida liidu poliitikasse;
97. kutsub komisjoni üles võtma vastavad seadusandlikud algatused viivitamata vastu ja võtma edasisi kavandatud õigusakte vastu vastavalt esialgsele ajakavale; rõhutab kiiret vajadust võtta asjakohaseid keskkonnamuresid arvesse kogu poliitika ja kõigi algatuste otsuste tegemise protsessis; usub, et kogu makromajanduse poliitikas tuleb lähtuda kestlikkuse juhtpõhimõttest, et tagada õiglase üleminek keskkonnasäästlikule majandusele, kaitstes ja luues samas kestlikke töökohti, et tegeleda ühe suurima ohuga, millega inimkond eales silmitsi on seisnud;
98. kutsub üles rakendama kogu ELis Århusi konventsiooni, mis seob omavahel keskkonna- ja inimõigused; rõhutab, et keskkonnakahjustustel ja mõnede avaliku sektori asutuste suutmatusel anda teavet tõsiste keskkonnoahvude kohta, millega üksikisikud kokku puutuvad, võivad olla üksikisikutele tõsised ja kahjulikud tagajärjed; nõuab nendes valdkondades töötavate ajakirjanike, aktivistide, valitsusväliste organisatsioonide, õiguste kaitsjate, rikkumisest teatajate ja avalike valvurite kaitset;
- o
- o o
99. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

VÄHEMUSE ARVAMUS

Autor: Nicolaus Fest (ID).

„Raporti lõplik versioon annab ülevaate ELi põhiõiguste olukorrast, mis ei vasta tegelikkusele.

Käesoleva raporti kohaselt on ELi olukord patoloogilises kriisis. Seda kirjeldatakse kui paika, mis on ohtlik LGBT-inimestele, rassistlik romade suhtes ning ei salli rändajaid.

Tõde on teistsugune: kui jätta välja mõned üksikjuhtumid, mida võib ELi kui keerulise ja mitmekesise süsteemi puhul nimetada füsioloogilisteks, on põhiõiguste üldine olukord võrdlemisi tervislik.

Liikmesriikides on piisavalt kontrolli- ja tasakaalustussüsteeme, et tagada põhiõiguste austamine, ning iga liikmesriigi seadusandluses on kaitsemehhanismid põhiõiguste kaitseks.

Ideoloogiline mantra, et ELis on hädaolukord, ning pidev seadusandja poolt erilist kaitset vajavate uute kategooriate loomine toovad endaga kaasa täiendavat ebavajalikku seadusandlikku koormust ning ELi ebaproportsionaalse sekkumise riiklikesse pädevustesse, millele meie oleme vastu.

Asjaomaseid näiteid põhiõiguste rikkumisest Saksamaal, mis sisaldasid Nicolaus Festi esialgses versioonis, ei peetud kaalumise väärilisteks ning need on eemaldatud, mis näitab, et enamuse lähenemine põhiõiguste olukorrale on puhtalt ideoloogiline ning ei tugine faktidel.“

21.4.2022

PETITSIOONIKOMISJONI ARVAMUS

kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonile

põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus aastatel 2020–2021
(2021/2186(INI))

Arvamuse koostaja: Mario Furore

ETTEPANEKUD

Petitsioonikomisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. väljendab muret arvutakte petitsioonide pärast, milles käsitletakse diskrimineerimisjuhtumeid, eelkõige selliseid, mis on seotud puuetega inimeste diskrimineerimise, töötajate õiguste ja sotsiaalõiguste rikkumise ning õigusega juurdepääsetavale töökohale ja iseseisvale elule; rõhutab sellega seoses, et diskrimineerimine kujutab endast endiselt ühte tõsisemat ja lubamatumat ohtu põhiõigustele ning et sellel ei tohi olla kohta üheski eluvaldkonnas; tuletab meelde, et EL rajaneb mitmekesisusel, pluralismil, sallivusel ja mittediskrimineerimisel; rõhutab, et diskrimineerimine kahjustab inimväärikust, eluvõimalusi, jõukust, heaolu ja sageli ohutust; peab kahetsusväärseks asjaolu, et ettepanek võtta vastu nõukogu direktiiv, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest (COM(2008)0426, horisontaalne diskrimineerimisvastane direktiiv), on nõukogus endiselt blokeeritud, ning kutsub komisjoni üles see blokeering kõrvaldama, esitades standardeid langetamata uue diskrimineerimisvastase õigusakti ettepaneku, kui nõukogu ei kiida 2008. aastal koostatud teksti heaks; palub liikmesriikidel käsitleda tulemuslikult kõiki väidetavaid diskrimineerimisjuhtumeid ning teha seda oma õigussüsteeme tõhustades ja kooskõlas ELi õiguse ja rahvusvaheliste inimõiguste standarditega jõulisemaid meetmeid võttes, et tagada kõrgeim kaitsetase; rõhutab vajadust sihipäraste jõupingutuste järele ELi ja riiklikul tasandil, et tegeleda puuetega inimeste õiguste rikkumistega;
2. väljendab heameelt asjaolu üle, et parlamendi soovitude kohaselt on komisjon võtnud vastu ulatusliku puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030; kinnitab veel kord, kui oluline on kavandatud meetmete rakendamine ja riiklike meetmete edasiarendamine tagamaks, et puuetega inimesi ei seataks ebasoodsasse olukorda ega diskrimineeritaks tööhõive, hariduse ja sotsiaalse kaasatuse valdkonnas; peab äärmiselt oluliseks tõhustada meetmeid, mille eesmärk on kõrvaldada takistused, mis ei võimalda puuetega inimestel täiel määral ja võrdselt ühiskonnas osaleda, et täielikult nende põhiõigusi kaitsta; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et kõik meetmed, mida tuleb võtta puuetega inimeste õiguste strateegia rakendamiseks ajavahemikul 2021–

2030 riiklikul ja ELi tasandil, oleksid täielikus kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga;

3. kutsub liikmesriike üles tagama nõukogu direktiivi 2000/43/EÜ (millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (rassilise võrdõiguslikkuse direktiiv)) tõhus rakendamine ning kindlustama nõukogu raamotsuse 2008/913/JSK (teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega (raamotsus rassismi ja ksenofoobia kohta)) tõhus jõustamine, et võidelda püsiva afrofoobia, romavastasuse, antisemitismi ja islamofobia vastu; juhib tähelepanu sellele, et liikmesriigid peaksid esitama või läbi vaatama riiklikud kaasamisstrateegiad, et tagada kõigi inimeste aktiivne osalemine sotsiaalses, majanduslikus, poliitilises ja kultuurielus, sõltumata nende rassist, etnilisest kuuluvusest, usust, soost või mis tahes muust staatusest; kritiseerib teravalt asjaolu, et mõned liikmesriigid ei ole raamotsust rassismi ja ksenofoobia kohta siseriiklikku õigusesse täielikult ega nõuetekohaselt üle võtnud; taunib asjaolu, et rassilise võrdõiguslikkuse direktiivi sätteid ei ole siiani kõikides liikmesriikides nõuetekohaselt rakendatud;
4. avaldab kahetsust, et naiste põhiõigusi ei rakendata Euroopas ikka veel piisavalt; on sügavalt mures naiste vastu suunatud tagurlike suundumuste tugevnemise pärast; kordab oma kindlameelset seisukohta soolise võrdõiguslikkuse tagamise ja naiste õiguste, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud õiguste kaitsmise suhtes; väljendab muret selliste petitsioonide arvu pärast, milles käsitletakse soolise diskrimineerimise juhtumeid, mis eelkõige seisnevad naiste õigusi, näiteks abordiõigust, mõjutavates meetmetes ning naiste ja tütarlaste vastases vägivallas; kutsub komisjoni üles võtma kiiresti edasisi meetmeid naiste õiguste kaitsmiseks ja eelkõige Euroopa Nõukogu naistevastase ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsioon) rakendamiseks Euroopa tasandil asjakohaste õigusaktide abil; kutsub üles liikmesriike, kes ei ole veel konventsiooni ratifitseerinud, seda viivitamata tegema; taunib asjaolu, et pandeemia ajal sagenesid murettekitavalt naiste ja tütarlaste vastase vägivalla juhtumid ning muude soolise vägivalla vormide esinemine; tunneb sügavat muret mõnes liikmesriigis vastu võetud õigusaktide pärast, millega nõrgendatakse naiste õigusi ja soolist võrdõiguslikkust; kiidab heaks komisjoni ettepaneku võtta vastu direktiiv naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamise kohta ning nõuab selle tõhustamist, et hõlmata piisavalt kõiki soolise vägivalla vorme; kordab oma üleskutset komisjonile lisada sooline vägivald ELi kuritegude loetellu;
5. rõhutab lapse parimate huvide olulisust, kaasa arvatud piiriülestes perekonnaõiguslikes kohtuasjades; rõhutab lapse isikuhooldusõiguse menetlustes osalevate eri riiklike ja kohalike ametiasutuste vahelise tiheda koostöö ja tõhusa teabevahetuse tähtsust; kutsub liikmesriike üles võtma lastega seotud juhtumite puhul kasutusele mittediskrimineerivad järelevalve- ja hindamissüsteemid, et tagada lapse põhiõiguste, eelkõige lapse parimatest huvidest lähtumise põhimõtte täielik austamine; kutsub liikmesriike üles vaatamata liikmesriikide poolt erakorralises olukorras, nagu pandeemia puhul, kehtestatud piiravatele meetmetele austama laste õigust oma vanematega kohtuda, kui see ei ohusta laste turvalisust ja tervist;
6. juhib tähelepanu sellele, et EL ja selle liikmesriigid peaksid tõhusalt võitlema vähemusrühmadesse kuuluvate laste, eelkõige rändajate, pagulaste ja roma laste

diskrimineerimise või vägivaldse kohtlemise vastu ning neile hariduse andmise ja nende osalemise vastaste reaktsioonide vastu, tehes seda nii õiguskaitse kui ka vastastikuse mõistmise ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamise abil; kutsub liikmesriike üles käsitlema tavakoolide õppekavades struktuurselt mitmekesisuse austamist, kultuuridevahelist mõistmist ja inimõigusi, sealhulgas lapse õigusi;

7. on seisukohal, et LGBTIQ-inimesed puutuvad kokku põhiõigustega seotud suurimate probleemidega, eelkõige mis puudutab õigust mittediskrimineerimisele; on sügavalt mures, sest Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti uuringu tulemustest selle kohta, kuidas LGBTIQ-inimesed kogevad inim- ja põhiõiguseid, on ilmnenu, et viimastel aastatel on tehtud vähe või üldse mitte mingeid edusamme; peab kahetsusväärseks, et neis küsimustes on liikmesriikide vahel märkimisväärsed erinevusi; rõhutab, et isiku õigus määrata oma sugu, seksuaalset sättumust ja sooidentiteeti on võõrandamatu; avaldab kahetsust, et ELi õigusega pakutakse LGBTIQ-inimestele kaitset seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise eest ainult tööhõive valdkonnas; toonitab, et vaatamata sellele, et viimastel aastatel on LGBTI-inimeste aktsepteerimine ühiskonnas suurenenud, on LGBTIQ-inimeste olukord ELis endiselt kriitiline, kuna nad on jätkuvalt diskrimineerimise sihtmärgiks kõigis eluvaldkondades, sealhulgas verbaalsed ja füüsilised rünnakud, mis jäävad negatiivsete tagajärgede hirmu tõttu enamasti avastamata; väljendab tõsist muret tagasilöökkide pärast LGBTIQ-inimeste õiguste valdkonnas ja nendesse suhtumises, ning vaenukõne juhtumite järsu sagenemise pärast, mille allikaks on sageli avaliku elu tegelased; mõistab teravalt hukka LGBTIQ-inimeste vastase retoorika ning LGBTI-vabade piirkondade või LGBTI-ideoloogiast vabade piirkondade väljakuulutamise;
8. väljendab muret asjaolu pärast, et 2021. aasta Euroopa riikide vikerkaarekaardiga (Rainbow Europe Map) – mis on rahvusvahelise lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste ühenduse Euroopa piirkonna (ILGA-Europe) koostatud iga-aastane võrdlusvahend – juhiti tähelepanu peaaegu täielikule seisakule LGBTIQ-inimeste inimõiguste tagamise vallas, eelkõige seoses LGBTIQ-inimeste tunnustamisega Euroopa perekonnaõiguses; taunib vikerkaareperede ja nende laste jätkuvat diskrimineerimist ELis, sealhulgas nende õiguste äravõtmist oma seksuaalse sättumuse või sooidentiteedi või vanemate või partnerite sootunnuste tõttu, kui nad kasutavad ELis vaba liikumise põhiõigust; tunneb heameelt Euroopa Liidu Kohtu 2018. aasta juunis Comani kohtuasjas tehtud pöördelise otsuse üle, milles selgitati, et „abikaasa“ mõiste ELi kodanike ja nende pereliikmete elamisõigust käsitlevate ELi õigusaktide tähenduses hõlmab ka samast soost abikaasasid; nõuab tungivalt, et liikmesriigid, kes ei tunnusta samasooliste isikute partnerlust või abielu, muudaksid oma siseriiklikke õigusakte nii, et need looksid õigusraamistiku Euroopa Liidu Kohtu otsuse nõuetekohase rakendamise tagamiseks; nõuab tungivalt, et komisjon esitaks viivitamata ettepaneku vanemluse vastastikust tunnustamist käsitleva uue ELi õigusakti kohta;
9. on kindlalt veendunud, et komisjon peab parandama oma üldist lähenemisviisi pagulaste, varjupaigataotlejate ja rändajate põhiõigustest kinnipidamisele; rõhutab, et tegu on ühiskonna ühe enim ohustatud rühmaga ning tagada tuleb nende põhivajaduste rahuldamine; avaldab sügavat kahetsust selle pärast, et mis tahes vahenditega elluviidavad tagasitõrjumise juhtumid on muutunud mitmes liikmesriigis normiks; kordab tungivat vajadust töötada ELis välja õiglane, tõhus ja inimlik varjupaigapoliitika

ning nõuab tungivalt, et komisjon suurendaks selle nimel tehtavaid jõupingutusi;

10. palub komisjonil tagada, et pagulastele, rändajatele ja varjupaigataotlejatele oleks loodud korralik vastuvõtu- ja majutussüsteem, järgides seejuures inimväärikuse austamise põhimõtet ja austades täielikult nende põhiõigusi; palub liikmesriikidel ja komisjonil teha koostööd, et tagada varjupaigataotlejate põhiõiguste piisav kaitse;
11. väljendab sügavat muret komisjoni poolt heaks kiidetud ajutiste meetmete pärast, mille eesmärk on lahendada hädaolukord ELi välispiiril Valgevenega ja millega kaudselt toetatakse praegust tagasitõrjumise tava ELi piiridel, jättes seega varjupaigataotlejad kaitseta;
12. märgib murega, et püsiv ebavõrdsus ning põhitaristut ja -teenuseid tagava edumeelse poliitika puudumine suurendasid lõhet roma kogukondade ja muu elanikkonna vahel, sealhulgas hariduses, ning tõid kaasa romade olukorra halvenemise sellistes olulistest valdkondades nagu tööhõive, tervishoid ja eluase; peab kahetsusväärseks, et esimese romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistiku puhul saavutati vaid vähest edu; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama jõupingutusi, et tagada romade täielik võrdõiguslikkus, kaasamine ja osalemine nii ELi kui ka riiklikul tasandil;
13. rõhutab, et pagulaste põhiõiguste kaitsmisel tuleb teha rohkem edusamme, eriti arvestades muutuvaid rändevooge; nõuab sellega seoses tungivalt, et komisjon töötaks välja lisameetmed, millega tagataks põhiõiguste austamine;
14. nõuab tungivalt, et pidades silmas eri alustel diskrimineerimise juhtumite arvu suurenemist, eriti seoses diskrimineerimisega soo, seksuaalse sättumuse ja soodentiteedi alusel, tagaks komisjon Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) austamise ja järgimise, kasutades selleks kõiki ettenähtud õiguslikke vahendeid; kutsub komisjoni ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametit üles tegema koostööd, et suurendada teadlikkust sellest probleemist, tagamaks kõigi ELi kodanike võrdsus;
15. on seisukohal, et erilist tähelepanu tuleks pöörata harta artiklis 21 sätestatud diskrimineerimiskeelu põhimõttele, ning rõhutab, et seda sätet tuleb nõuetekohaselt järgida; kutsub seetõttu komisjoni üles edasi arendama jõulist mehhanismi põhiõiguste olukorra korrapäraseks hindamiseks, eeskätt seoses õigusega olla mittediskrimineeritud, mis on üks kõige sagedamini rikutud õigusi;
16. nõuab õigusaktide täielikku rakendamist ja karmimaid sanktsioone igasuguse diskrimineerimise vastu rassi, etnilise või sotsiaalse päritolu, usutunnistuse või veendumuste, rahvusvähemusse kuulumise, puude, vanuse, soo, sooväljenduse, soodentiteedi, seksuaalse sättumuse, sootunnuste, elanikustaatus või tervisliku olukorra tõttu;
17. rõhutab, et COVID-19 pandeemia tõi esile tõsised puudujäägid liikmesriikide tervishoiu-, haridus-, tööhõive- ja sotsiaalkaitseüsteemide suutlikkuses ja valmisolekus; on kindlalt veendunud, et liikmesriigid peavad oluliselt parandama oma tervishoiu-, sotsiaalhoolekande- ja sotsiaalsüsteeme, et tagada täielik toetus kõigile ja eriti haavatavamatele isikutele isegi kriisi ajal, kaitstes seega nõuetekohaselt kõigi tervist,

majanduslikke ja sotsiaalseid õigusi; võtab teadmiseks terviseetemeliste petitsioonide arvu suurenemise, mis on muu hulgas seotud COVID-19 pandeemia levikuga viimase kahe aasta jooksul, mis mõjutab tervishoiuteenuste kättesaadavust eelkõige kroonilisi haigusi põdevate patsientide jaoks; rõhutab COVID-19-ga kaasnevate haiguste suurt arvu kroonilisi haigusi põdevate patsientide seas; tuletab meelde harvikaigusi põdevate patsientide kriitilist olukorda paljudes liikmesriikides, sealhulgas müalgilise entsefalomüeliidi / kroonilise väsimuse sündroomiga patsiendid, kelle seisundit ei diagnoosita ning kes ei saa nõuetekohast ravi ega arstiabi;

18. rõhutab, et paljude liikmesriikide meetmed, mis võeti seoses COVID-19 pandeemiaga, on kahjustanud liidu õiguskorraga tagatud õigusi ja vabadusi, nagu isikute vaba liikumine, sealhulgas reisimine, töötamine ja õppimine ELi ja riikide piires, eelkõige COVID-19 pandeemia varajases etapis tuhandete liikuvate töötajate, sealhulgas hooajaja ja piiriüleste töötajate jaoks kogu liidus, samuti väljendus- ja teabevabadus ning õigus eraelu puutumatusle ja andmekaitsele, ennekõike mis puudutab rahvatervishoidu ja selle kaitseks võetud meetmeid; rõhutab, et pandeemia ohjeldamiseks võetavad meetmed peavad rajanema inimõigustel põhineval lähenemisviisil ning need peavad olema vajalikud, seaduspõhised, ajutised ja proportsionaalsed, tagades täieliku kooskõla harta eeskirjade ja põhimõtetega;
19. märgib, et pandeemiaga võitlemiseks kehtestatud piirangud on takistanud ka kodanikuühiskonna tööd; rõhutab, et kodanikuühiskonna organisatsioonidel on oluline roll põhiõiguste rikkumise ohvrite abistamisel ning teadlikkuse suurendamisel ja ennetamisel; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama kodanikuühiskonda ja võtma meetmeid, mis hõlbustavad selle tegevuses osalejate tööd;
20. rõhutab, et eriolukord ei ole vabandus seadusandliku protsessi demokraatlikest põhimõtetest möödahiilimiseks; kutsub liikmesriike üles tagama, et eriolukorras võetavad mis tahes erakorralised meetmed oleksid läbipaistvad ja neisse oleksid kaasatud asjaomaseid isikuid, ning kindlustama, et kõik erakorralised meetmed on vajalikud, rangelt proportsionaalsed ja neid rakendatakse vaid vajaliku ajavahemiku jooksul; kutsub komisjoni üles teostama järelevalvet pandeemiaga toimetulekuks rakendatud kiireloomuliste meetmete üle ja hindama neid, pidades silmas Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatud ELi alusväärtusi, sealhulgas põhiõigusi, õigusriigi põhimõtet ja demokraatiat; on seisukohal, et komisjon peab andma üldsusele täielikult ja läbipaistval viisil aru pandeemia ajal liikmesriikides võetud erakorraliste meetmete kõigi hindamiste tulemustest;
21. märgib kahetsusega, et esitatud on arvukalt petitsioone mitmes liikmesriigis pandeemia tõttu võetud erakorraliste karantiinimeetmete kohta, mis võivad piirata kodanike õigusi ja vabadusi, nagu väljendus- ja teabevabadus, kogunemis- ja ühinemisvabadus ning liikumis- ja elukohavabadus; kutsub seetõttu komisjoni ja liikmesriike üles tegutsema tulemuslikult selle nimel, et võidelda COVID-19-ga seotud diskrimineerimise, vaenukõne ja rassismiga, mis on suunatud etniliste vähemusrühmade, rändajate ja pagulaste või rändetaustaga inimeste vastu;
22. kordab, et kõigil on õigus haridusele, nagu on sätestatud harta artiklis 14, ning rõhutab, et see õigus peab olema tagatud igas olukorras ja igale lapsele, sealhulgas haavatavast või ebasoodsas olukorras olevast rühmast pärit lapsele; on mures mõju pärast, mida

koolide sulgemine COVID-19 pandeemia ajal võib avaldada laste vaimsele tervisele ja tulevikule; kutsub liikmesriike üles tagama kõigile lastele võrdse ja kvaliteetse hariduse isegi sellise kriisi ajal nagu pandeemia; ergutab liikmesriike vahetama sellealaseid parimaid tavaid;

23. rõhutab, et paljudes liikmesriikides vastu võetud erakorraliste meetmete tõttu oli füüsiline juurdepääs vahetule arstiabile ja tervishoiuteenustele (sealhulgas haiglatele) piiratud, sageli lükati edasi mittekiireloomulist ravi (sealhulgas kirurgilisi protseduure) ning haiglaravil olevate vähipatsientide arv vähenes järsult; kutsub liikmesriike üles austama kõigi inimeste õigust tervishoiule;
24. rõhutab, et haridusasutuste sulgemine kõigis liikmesriikides on toonud kaasa enneolematu mahus ülemineku e-õppele, kuigi haridussüsteemidel puudus digitaristu, vähem kui 40 % haridustöötajatest oli valmis kasutama õpetamiseks digitehnoloogiat¹ ja paljudel madala sissetulekuga peredel ei olnud arvuteid; kutsub liikmesriike üles austama õigust haridusele ja mitte diskrimineerima madala sissetulekuga peredest pärit lapsi;
25. rõhutab, et liikmesriikide piiravad meetmed mõjutasid ka kohtute ja kohtusüsteemi tegevust;
26. juhib tähelepanu petitsioonidele, mis on seotud pandeemiaga ja milles kritiseeritakse reisipiiranguid, pidades eelkõige silmas eri riikides elavaid paare, ning petitsioone, milles tõstatatakse küsimusi haavatavas olukorras olevate töötajate piisava kaitse puudumise kohta töökohal ja COVID-19 nakkusest tervenemise probleemide kohta ELi digitaalse COVID-tõendi saamisel; rõhutab, kui oluline on õigeaegselt käsitleda kõiki ELi õiguse rikkumise juhtumeid ja need lahendada, tagades nii tervishoiu ja ohutuse kõrgeima taseme rakendamise kõigis töökeskkondades kui ka era- ja perekonnaelu austamise;
27. juhib tähelepanu arvukatele petitsioonidele, milles mõistetakse hukka keskkonnakuriteod, sealhulgas piiriülese mõjuga kuriteod, mis on muu hulgas seotud ebaseadusliku metsaraie, ebaseadusliku jäätmeeveo ja jäätmete ladestamise, looduslike liikidega kaubitsemise ja hävitamisega, mis põhjustab bioloogilise mitmekesisuse tingimuste halvenemist ning suuremat raadamist ja pinnase, vee ja õhu saastumist; rõhutab tungivat vajadust tugevdada praegust ELi õigusraamistikku, mille vead on tingitud olulistest piirangutest ja puudustest, et tagada kodanike tervise ja keskkonna kaitse kõrgeim tase;
28. juhib tähelepanu Århusi konventsiooni preambulile, milles käsitletakse iga inimese õigust sellisele keskkonnale, mis on vajalik tema tervise ja heaolu hoidmiseks, ning harta artiklile 37, milles kinnitatakse, et meetmed kõrgetasemelise keskkonnakaitse saavutamiseks ja keskkonna kvaliteedi parandamiseks tuleb integreerida liidu poliitikasse; võtab teadmiseks keskkonnaalaste petitsioonide arvu olulise suurenemise ja rõhutab tungivat vajadust lisada asjakohased keskkonnaküsimused kõigi

¹ Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon, „TALIS 2018 Results“, OECD Publishing, Pariis, 2019. Põhiuuring (rahvusvaheline ühtne hariduse liigitus, 2. tase) viidi läbi 31 OECD riigis, sealhulgas 22 ELi liikmesriigis (Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Horvaatia, Itaalia, Küpros, Leedu, Läti, Madalmaad, Malta, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Taani, Tšehhi ja Ungari).

poliitikavaldkondade otsustusprotsessi; tuletab meelde oma resolutsiooni „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030: toome looduse oma ellu tagasi“², mille kohaselt tuleks hartas tunnustada õigust tervislikule keskkonnale, ning nõuab sellega seoses meetmete võtmist; märgib, et Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas nähakse ette üksnes õiguse tervislikule keskkonnale kaudne kaitse, määrates karistusi üksnes selliste keskkonnaalaste rikkumiste eest, mis toovad samaaegselt kaasa muude, Euroopa inimõiguste konventsioonis juba tunnustatud inimõiguste rikkumise; nõuab, et konventsioonis tunnustataks looduse ja ökosüsteemide olemuslikku väärtust, pidades silmas inimühiskonna ja looduse omavahelisi seoseid, ning sätestataks õigus ohutule, puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale, nagu seda nõudis Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee oma 2021. aasta septembri soovitusel; võtab teadmiseks ELi kodanike mured, mida on väljendatud Euroopa Parlamendile esitatud petitioonides keskkonnahäirete ja keskkonna seisundi halvenemise kohta, ning nende nõudmised tagada õigus elada tervislikus keskkonnas ja juurdepääs õigusemõistmisele keskkonnaküsimustes;

29. kordab, et õigusriik, meediavabadus ja tõhus korrupsioonivastane võitlus on meie ühiskonna alus ja meie põhiväärtused; rõhutab, et õigusriigi ja meediavabaduse põhimõtete rikkumine ning sellest tulenev korrupsiooni levik ei ole liidus kuhugi kadunud ja et selliste juhtumite arv on pandeemia ajal isegi suurenenud;
30. väljendab muret ohu pärast, mida erinevad propaganda ja väärinfo vormid, sealhulgas vaktsiinivastane propaganda, kujutavad inimeste elule ja tervisele, sõna- ja väljendusvabadusele ning meedia sõltumatusele, samuti negatiivse mõju pärast, mida need võivad avaldada poliitilise arutelu kvaliteedile ja kodanike osalemisele demokraatlikus ühiskonnas; kutsub komisjoni üles edendama meediapädevuse tugevdamist ja sellesse investeerimist, toetama aktiivselt kvaliteetset ajakirjandust, edendama andmekaitset ning looma läbipaistvama veebikeskkonna, kaitstes samal ajal meediavabadust ja -pluralismi;
31. väljendab oma muret mõnes ELi liikmesriigis jätkuvate rünnakute pärast kohtusüsteemi sõltumatuse vastu; väljendab sügavat muret nii Ungaris kui ka Poolas toimunud negatiivsete arengute pärast; on mures edusammude puudumise pärast artikli 7 kohastes menetlustes nõukogus;
32. kinnitab veel kord, et peab kahetsusväärseks harta kohaldamisala tegelikku piiramist harta artikli 51 kitsendava tõlgendamise tõttu; tuletab meelde, et kodanikud ootavad rohkemat, kui harta ranget rakendamist, ning et eesmärk peaks olema muuta põhiõigused võimalikult tõhusaks; kordab oma üleskutset kaaluda artikli 51 tõlgenduse laiendamist väljapoole liidu õiguse kohaldamisala või selle täielikku väljajätmist, nagu on märgitud varasemates resolutsioonides³; rõhutab, et liikmesriikide parlamentidel on keskne roll hartas sätestatud õiguste edendamisel ja kaitsmisel oma territooriumil; julgustab liikmesriike oma õigusaktide koostamisel täielikult järgima harta põhimõtteid ja tagama, et nende siseriiklikud õigusaktid järgiksid põhiõiguste kaitse kõrgeimaid standardeid; on veendunud, et Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide parlamentide vaheline koostöö harta kohaldamisega seotud küsimustes võib parandada harta

² Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2021)0277.

³ 27. veebruari 2014. aasta resolutsioon põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus (2012), ELT C 285, 29.8.2017, lk 112.

järgimist;

33. rõhutab, et harta kasutamine kohtusaalides võib aidata harta tähtsust inimeste elus suurendada; peab kahetsusväärseks, et liikmesriikide õiguspraktikute teadmised hartast on endiselt vähesed⁴ ja see võib aidata kaasa põhiõiguste väärade kohaldamisele; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles pakkuma õigusala töötajatele rohkem hartaalast koolitust;
34. tuletab meelde, et füüsiliste isikute kaitse nende isikuandmete töötlemisel peaks olema põhiõigus; hoiatab, et kuigi isikuandmete kaitse üldmäärus pakub inimestele võimalusi oma isikuandmete ja laiemalt oma eraelu puutumatus kaitsemiseks, leiavad aset andmetega seotud rikkumised, mille tulemuseks on konfidentsiaalsuse, kättesaadavuse ja tervikluse rikkumine ning millega seatakse üksikisikute õigused ja vabadused ohtu või suurde ohtu; nõuab tungivalt, et komisjon ja Euroopa Andmekaitseinspektor teeksid jätkuvalt jõupingutusi, et jälgida asjakohaste tehniliste ja korralduslike meetmete rakendamist vastutavate üksuste poolt, et vältida andmekaitsega seotud rikkumisi;
35. tuletab meelde, et väljendusvabadus, arvamusevabadus ning vabadus saada ja levitada teavet ja ideid on põhiõigus; väljendab oma muret poliitilistel, ideoloogilistel või ärilistel motiividel digitehnoloogia abil vale- või manipuleeritud teabe loomise, levitamise ja võimendamise pärast; märgib, et selline tegevus avaldab ühiskonnas kohest häirivat mõju ning sellel võivad olla tõsised tagajärjed demokraatialle ja inimõigustele; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid käivitaksid algatused, millega nõutakse mitmemõõtmelist ja mitut sidusrühma hõlmavat reageerimist, et võidelda desinformatsiooni vastu, suurendada vaba, sõltumatu ja mitmekesise meedia rolli, investeerida meediasse ja digikirjaoskuse, suurendada üksikisikute mõjujõudu ja taastada üldsuse usaldus;
36. väljendab muret selle pärast, et ohvrid ei teata vaenuritegudest, kuna kaitsemeetmed on ebapiisavad ja ametiasutused ei suuda vaenuritegusid liikmesriikides nõuetekohaselt uurida ja nende eest süüdimõistmist tagada; kutsub nõukogu üles hindama komisjoni ettepanekut võtta vastu nõukogu otsus vaenuritegude ja vaenukõne kohta ning teavitama parlamenti ametlikult ja viivitamata oma ühehäälselt otsusest;
37. väljendab rahulolu komisjoni ettepaneku üle võtta vastu institutsioonidevaheline Euroopa deklaratsioon digiõiguste ja -põhimõtete kohta, mis on lähtepunktiks Euroopa digiüleminekule ja Euroopa teerajaja rollile digipoliitikas; tuletab meelde, et harta pärineb ajast, mil arusaamine digimajandusest oli praegusest erinev; on seetõttu seisukohal, et jõupingutused oma kodanike kaitsemiseks digivaldkonnas on killustatud lõputu hulga ettepanekute, resolutsioonide ja seadusandlike aktide vahel; nõuab Euroopa digiõiguste harta väljatöötamist, milles kaitstaks ELi õigusi digiajastul ja tunnustataks muu hulgas juurdepääsu internetile kui inimõigust;
38. rõhutab, et põhiõigused, demokraatia ja õigusriik on üksteist vastastikku tugevdavad väärtused, mis kahjustamise korral võivad kujutada endast liidule süsteemset ohtu; on seisukohal, et Poolas ja Ungaris aset leidev tahtlik tagasimineku õigusriigi valdkonnas kahjustab tõsiselt kodanike suutlikkust kasutada täiel määral oma hartas sätestatud

⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Strateegia põhiõiguste harta kohaldamise tugevdamiseks ELis“ (COM(2020)0711).

põhiõigusi; väljendab muret õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste rikkumiste juhtumite arvu suurenemise pärast mõnes teises liikmesriigis;

39. Väljendab suurt muret inimõigusi rikkuva jälgimistehnoloogia kasutamise pärast, mis tuli ilmsiks ettevõtte NSO nuhkvara Pegasus skandaaliga seotud hiljutistest paljastustest, milles kinnitati muu hulgas nuhkimist inimõiguste kaitsjate ja ajakirjanike järel; rõhutab seda, kui oluline on võtta selles valdkonnas vastu tõhusamad riiklikud ja rahvusvahelised õigusnormid, et tagada kodanikuühiskonna organisatsioonide, inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike ja teiste küberjälgimisest ja -sekkumisest puudutatud isikute täielik kaitse ja turvalisus.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	21.4.2022
Lõpphääletuse tulemus	+: 25 -: 4 0: 4
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Alex Agius Saliba, Alviina Alametsä, Andris Ameriks, Marc Angel, Margrete Auken, Alexander Bernhuber, Markus Buchheit, Ryszard Czarnecki, Francesca Donato, Eleonora Evi, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Emmanouil Fragkos, Gianna Gancia, Ibán García Del Blanco, Alexis Georgoulis, Vlad Gheorghe, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Cristina Maestre Martín De Almagro, Dolors Montserrat, Emil Radev, Sira Rego, Frédérique Ries, Alfred Sant, Massimiliano Smeriglio, Yana Toom, Loránt Vincze, Michal Wiezik, Kosma Złotowski
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Mario Furore, Maite Pagazaurtundúa

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

25	+
NI	Mario Furore
PPE	Alexander Bernhuber, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Peter Jahr, Stelios Kypouropoulos, Dolors Montserrat, Emil Radev
Renew	Vlad Gheorghe, Maite Pagazaurtundúa, Frédérique Ries, Yana Toom, Michal Wiezik
S&D	Alex Agius Saliba, Andris Ameriks, Marc Angel, Ibán García Del Blanco, Cristina Maestre Martín De Almagro, Alfred Sant, Massimiliano Smeriglio
The Left	Alexis Georgoulis, Sira Rego
Verts/ALE	Alviina Alametsä, Margrete Auken, Eleonora Evi

4	-
ECR	Ryszard Czarnecki, Emmanouil Fragkos, Kosma Złotowski
NI	Francesca Donato

4	0
ID	Markus Buchheit, Gianna Gancia
PPE	Radan Kanev, Loránt Vincze

Kasutatud tähised:

+ : poolt

– : vastu

0 : erapooletu

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	13.7.2022
Lõpphääletuse tulemus	+: 46 -: 11 0: 1
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Magdalena Adamowicz, Abir Al-Sahlan, Konstantinos Arvanitis, Katarina Barley, Fernando Barrena Arza, Pietro Bartolo, Vladimír Bilčík, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Jorge Buxadé Villalba, Anna Júlia Donáth, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Marina Kaljurand, Fabienne Keller, Peter Kofod, Moritz Körner, Alice Kuhnke, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Nuno Melo, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Paulo Rangel, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Isabel Santos, Birgit Sippel, Vincenzo Sofo, Tineke Strik, Ramona Strugariu, Annalisa Tardino, Yana Toom, Tom Vandendriessche, Bettina Vollath, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Bartosz Arłukowicz, Malin Björk, Gwendoline Delbos-Corfield, Cyrus Engerer, Daniel Freund, Balázs Hidvéghi, Beata Kempa, Jaak Madison, Fulvio Martusciello, Philippe Olivier, Anne-Sophie Pelletier, Rob Rooken, Róza Thun und Hohenstein, Nils Ušakovs, Tomáš Zdechovský
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Daniel Buda, Ladislav Ilčić, David Lega, Lucia Vuolo

NIMELINE LÖPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

46	+
PPE	Magdalena Adamowicz, Bartosz Arłukowicz, Vladimír Bilčík, Karolin Braunsberger-Reinhold, Daniel Buda, David Lega, Jeroen Lenaers, Fulvio Martusciello, Nuno Melo, Paulo Rangel, Lucia Vuolo, Javier Zarzalejos
RENEW	Abir Al-Sahlani, Anna Júlia Donáth, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Sophia in 't Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Maite Pagazaurtundúa, Ramona Strugariu, Róza Thun und Hohenstein, Yana Toom
S&D	Katarina Barley, Pietro Bartolo, Cyrus Engerer, Maria Grapini, Evin Incir, Marina Kaljurand, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Isabel Santos, Birgit Sippel, Nils Ušakovs, Bettina Vollath, Elena Yoncheva
THE LEFT	Konstantinos Arvanitis, Pernando Barrena Arza, Malin Björk, Anne-Sophie Pelletier
VERTS/ALE	Patrick Breyer, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund, Alice Kuhnke, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Tineke Strik

11	-
ECR	Jorge Buxadé Villalba, Ladislav Ilčík, Beata Kempa, Rob Rooker, Vincenzo Sofo
ID	Peter Kofod, Jaak Madison, Philippe Olivier, Annalisa Tardino, Tom Vandendriessche
NI	Balázs Hidvéghi

1	0
PPE	Tomáš Zdechovský

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu